OFF
A32T4
B41

QUÉBEC

THE AIR BRAKE

THE AIR

BIBLIOTECA
SANTA SEDE
NOV 7 1967
PUBLICATIONS
OFFICE

QUÉBEC

THEATRE DU VIEUX-PUBLIC THEATER

Le Québec, foyer principal de la nation canadienne-française, exprime dans son théâtre d'hier et d'aujourd'hui à la fois son histoire, ses moeurs, ses drames intimes, sa psychologie et ses aspirations.

Ses dramaturges se dégagent peu à peu de la tradition et s'affranchissent des influences qui ont longtemps paralysé leur évolution. La génération nouvelle triomphe de certaines formes d'aliénation, et c'est le Québec nouveau et vivant, présent au monde, que s'efforçent de dire les écrivains.

La participation du Québec à cette Quadriennale de Prague n'a pas d'autre but que de manifester l'identité de la culture québécoise et la volonté d'affirmation d'une communauté humaine dont on mesure, de jour en jour davantage, la vocation internationale.

Le ministère des Affaires culturelles remercie la République socialiste de Tchécoslovaquie d'avoir invité le Québec et se réjouit de pouvoir saluer les hommes de théâtre du monde.

Jean-Noël Tremblay
Ministre des Affaires culturelles du Québec.

Quebec, hlavní středisko kanadsko-francouzského národa, vyjadřuje ve svém divadle jak minulém tak soudobém zároveň své dějiny, své mravy, své vnitřní drama, svou psychologii i své tužby.

Jeho dramatičtí autoři oproštují se pozvolna od tradice a osvobozují se od vlyvů, které dlouho paralyzovaly jejich vývoj. Nová generace překonává určité formy odcizení a spisovatelé se snaží být mluvčími Quebecu nového a živoucího, otevřeného světu.

Cílem účasti Quebecu na tomto pražském Quadriennale je jasně ukázat na skutečnost quebecké kultury a na vůli určitého lidského společenství, jehož mezinárodní poslání se stává den ode dne zřejmější, utvrdit se ve vlastní existenci.

Ministerstvo kultury vyjadřuje dík Československé socialistické republice za pozvání Quebecu a je štastno, že může pozdravit divadelníky světa.

Jean-Noël Tremblay
ministr kultury Quebecu

Québec, the major centre of the French-Canadian nation, expresses in its theatre past and present its history, its customs, its intimate conflicts, its psychology and its aspirations.

Our playwrights are breaking away from the tradition and are freeing themselves from the influences which have for a long time hindered their evolution. The young generation triumphs over certain forms of estrangement, and it is the new and dynamic Québec, present to the world, which is found in the works of our writers.

The Prague Quadriennal gives us the opportunity to reveal the culture of our people and its firm will to assert itself in the full dimension of its international vocation.

The Ministry of Cultural Affairs is grateful to the Social Republic of Czechoslovakia for its invitation to Québec and is happy to express its friendship to the theatres of the world.

Jean-Noël Tremblay
Minister of Cultural Affairs of Québec.

OFF
A32-T4
B41
IS

DU QUÉBEC

Théâtre Populaire du Québec.
HORACE de Corneille
Décor de Bourassa et costumes de Richard Lorrain.

Lidové divadlo Quebecu.
"Horace" /Corneille/;
autor výpravy: Bourassa,
autor kostýmů: Richard Lorrain.

Théâtre Populaire du Québec
Horace by Corneille
Set design by Bourassa and costumes
by Richard Lorrain.

NOTRE THÉÂTRE CONSCIENCE D'UN PEUPLE

Le théâtre a toujours été pour le Québec plus qu'un simple divertissement ou qu'une activité de loisirs. Il a été la conscience de notre peuple et il ne cesse de l'être.

Il a été la chronique de notre histoire, la tribune où nos auteurs ont analysé notre évolution, signalé nos faiblesses et stimulé notre idéal. Ses racines, profondément ancrées dans une tradition française et européenne, s'abreuvent largement aujourd'hui aux sources américaines.

C'est avec une juste fierté qu'on fait remonter le théâtre de langue française au Canada au tout début du 17e siècle. Marc Lescarbot fut un joyeux ancêtre. Son Ordre de Bon-Temps fit résonner de rires, de chansons et de poésie les abords de Port-Royal, perdu dans l'immensité sauvage d'Acadie.

Avocat au Parlement de Paris, historien et poète, Lescarbot avait voulu tenter lui aussi la fantastique aventure de la découverte du nouveau monde. Il avait été ébloui par cette terre nouvelle, par les promesses que révélaient ses attraits.

Il écrivait dans sa "Tabagie marine":

Par mon âme, je voudray
Que dès ore il pleut au Roy
De me bailler de bonnes rentes
En ma bourse bien venantes
Tous les dix ans dix mille escus.
Voyre trente mille, et plus,
Pour employer à l'usage
D'un honnête mariage
A la charge de venir.
En ce païs me tenir
Et y planter une race.
Digne de sa bonne grâce
Qui service luy ferait
Tant qu'au monde elle serait.
. . . . . .
Comme le monde est si bête,
Qu'en ce païs il rejette,
Veu la grand' félicité
Qui s'y voit de tout côté.

NAŠE DIVADLO SVĚDOMÍ NÁRODA

Pro francouzský Quebec bylo divadlo vždy něčím více než pouhou zábavou nebo formou trávení volného času. Bylo svědomím národa a zůstává jím i nadále.

Divadlo bylo zrcadlem naší historie, tribunou, která sloužila našim autorům k tomu, aby analyzovali náš vývoj, odhalovali naše slabosti a utvrzovali naše ideály. Kořeny našeho divadla tkví hluboko ve francouzské a evropské tradici a napájejí se dnes v široké míře i z amerických zdrojů.

Jsme hrdi na to, že dějiny francouzského divadla v Kanadě sahají až na sám počátek sedmnáctého století. Marc Lescarbot byl jedním z oněch našich předků, u nichž veselí patřilo k jejich bytostným vlastnostem. Jeho "Řád šťastného věku" dal zaznít smíchu, písním a poezii v celém okolí Port-Royalu, ztraceného v nesmírných pustinách Akadie.

Lescarbot, který byl advokátem u pařížského soudního dvora, historikem a básníkem, přál si okusit fantastické dobrodružství spojené s objevováním nového světa. Byl oslněn tímto novým světem, jeho krásami i přísliby.

Ve své "Námořní kuřárně" napsal:

Přál bych si — a to na mou duši —
Aby se v budoucnu zlíbilo králi
Obdařit mne tučnou rentou
Jež by mi vynášela každých deset let
Deset tisíc tolarů,
Či ještě lépe třicet tisíc — i víc —
Abych ji tady tak použil,
Že bych se řádně oženil,
S povinností v této zemi žít
A vlastní rod zde založit
Jenž by byl hoden milosti krále
A Jemu by sloužil
Co svět by světem byl.
. . . . . .
Jak je svět totiž bláhový
Když sem jen z trestu lidi vyhání
Ač štěstí tu rozkvétá plnými květy . . .

OUR THEATRE THE SOUL OF A NATION

For French Québec the theatre has always been something more than a mere source of entertainment, or a leisurely pursuit: it has been, and continues to be the very soul of our nation.

It has been the record of our history, the forum in which our authors have analysed our evolution, pointed out our short-comings and stimulated our ideals. Its roots, deeply embedded in a French tradition, are to-day fed to a large extent by American sources.

It is with justifiable pride that we trace the Canadian French-language theatre back to the very beginning of the seventeenth century. Marc Lescarbot was a merry ancestor. His Ordre de Bon-Temps kept the surroundings of Port-Royal, isolated as it was in the wild wastes of Acadia, ringing with laughter, and alive with the sounds of song and poetry.

A lawyer at the High Court in Paris, a historian and poet, Lescarbot too had wanted to venture forth on the fantastic discovery of the New World. He had been fascinated by this new land, and drawn by the promises it had to offer.

He wrote in his "Sailors' Smoking Saloon"

Upon my soul, would that from now on
It should please the king to grant me
A goodly income, and fill my purse
Every ten years with ten thousand crowns —
Nay, even thirty thousand, or more — so that
I could make an honest marriage and come
To abide in this land, and found a race
Worthy of her bounteous goodness; a race
That would serve her as long as they
Should endure.
. . . . . .
How foolish are those who are cast out
Into this land, seeing the great promise
Of happiness there is to be seen on every hand.

C'est un chant d'amour et de foi, qui n'est pas isolé puisqu'on le trouve tout au long de son oeuvre. Dans son "Adieu aux François retournans de la Nouvelle-France en la France Gaulloise", il proclame encore son admiration.

. . . En ce lieu solitaire
L'homme juste a dequoy à soy-même complaire,
Et admirer de Dieu la haute Majesté,
S'il en veut contempler l'agréable beauté.
Car qu'on aille rôdant toute la terre ronde,
Et qu'on furette encor tous les cachots du monde,
On ne trouvera rien si beau, ni si parfait,
Que l'aspect de ce lieu ne passe d'un long trait.

Et quand, enfin, dans le "Théâtre de Neptune en la Nouvelle-France", que Marc Lescarbot faisait jouer le 14 novembre 1606, à Port-Royal, pour fêter le retour du Sieur de Poutrincourt du pays des Armouchiquois, Neptune s'avance sur les eaux, encore une fois éclate l'amour du pays:

Par mon sacré Trident, par mon sceptre je jure
Que de favoriser ton projet j'auray cure,
Et oncques je n'auray en moy-même repos
Qu'en tout cet environ je ne voye mes flots
Ahanner souz le faix de dix milles navires
Qui facent d'un clin d'oeil tout ce que tu désires.
Va donc heureusement, et poursui ton chemin
Où le sort te conduit: car je voys le destin
Préparer à la France un florissant Empire
En ce monde nouveau, qui bien loin fera bruire
Le renom immortel de De Monts et de toy
Souz le règne puissant de Henry, votre Roy.

Lescarbot a bien mérité que nous lui rendions un hommage reconnaissant. Il fut notre premier poète et notre premier auteur. A trois cents ans de distance Alfred Desrochers écrit son chant magnifique à la gloire de l'homme d'Amérique, "Ma Patrie":

Je to zpěv lásky a víry, který u něho není ale ojedinělý, neboť se s ním setkáváme v celém jeho díle. Ve své básni "Sbohem Francouzům, vracejícím se z nové Francie do Francie galské" dává ještě jednou průchod svému obdivu:

Na tomto místě uprostřed samoty
Má člověk spravedlivý důvod sám se sebou být spokojen
A obdivovat vysoký Majestát Boží
Když s obdivem popatří na všechny krásy co jsou kolem.
Kdyby i člověk prošel po celé té naší kulaté Zemi
A propátral všechny kouty jež skrývá,
Nenajde nikde tu krásu a dokonalost
Jež pohled na tuto zemi skýtá . . .

Když pak ve hře "Divadlo Neptuna v Nové Francii", kterou Marc Lescarbot uvedl na scénu dne 14.listopadu 1606 v Port-Royalu, na oslavu návratu pana de Poutrincourt ze země Armušiků, se Neptun blíží po vlnách, ještě jednou projevuje autor lásku k této zemi:

"Při posvátném Trojzubci, při svém žezle, přísahám
Že budu podporovat tvůj plán
A nebudu mít od nynějška klidu
Pokud všude vůkol neuvidím své vlny
Pod tíhou deseti tisíc lodí vzdychat
Jež v okamžení splní tvá veškerá přání!
Jdi tedy šťastně cestou,
Kterou ti ukázala sudba: vidím již Osud
Jak uchystá pro Francii kvetoucí říši v tomto světě novém
A zajistí slávu tak nesmrtelnou De Montovi i Tobě,
Poddaným mocného Jindřicha krále."

Lescarbot si plně zasluhuje, abychom ho vděčně vzpomenuli, neboť byl naším prvním básníkem i autorem vůbec. Tři sta let později Alfred DesRochers píše svůj skvělý chvalozpěv ku slávě amerického člověka, "Mou vlast":

This is a song of faith and love which is not an isolated case, as these feelings are expressed throughout his works. In his "Farewell to the Frenchmen returning from New-France to Gallic-France", he once again voices his admiration.

. . . In this remote abode
Man has the wherewithal to be content;
And, if he but contemplate its rare beauty,
He can but wonder at the Lofty Majesty of God.
For, were one to wander far and wide,
And search the remotest corners of the earth,
Nothing would one find so perfect, or so fair
That this repair would not surpass by far.

And finally, when, in the "Neptune's Theatre in New-France", which Marc Lescarbot presented on November 14th 1606 at Port-Royal in celebration of the return of Sieur de Poutrincourt from the Armouchiquois country, Neptune comes forward on the face of the waters, Lescarbot's love of the country bursts forth once more:

By my holy Trident, by my sceptre I aver
That I will aid thee in thine enterprise,
And ne'er will I take my rest
Ere in this region all around
I see my billows heaving 'neath the charge
Of ten thousand barques headed full-speed
Towards thy heart's desire.
Go forth with joy, and bend thy steps
Where Fate points out the way:
For I behold Destiny preparing in this new world
A flourishing empire for France — an empire that
Will noise far and wide the immortal fame
Of thee and De Monts, under the glorious reign
Of Henry, your king.

It is certainly fitting that we should pay grateful homage to Lescarbot. He was our first poet and author. Three hundred

Première représentation
théâtrale, à Port-Royal,
en 1606.

První divadelní
představení v Port-Royal,
v r. 1606.

First theatrical
performance,
at Port-Royal, in 1606.

LE THEATRE
DE NEPTVNE EN LA
NOVVELLE-FRANCE

Repreſenté ſur les flots du Port Royal le quatorziéme de Novembre mille ſix cens ſix, au retour du Sieur de Poutrincourt du pais des Armouchiquois.

Neptune commence revetu d'vn voile de coulent bleué, & de brodequins, ayant la chevelure & la barbe longues & chenuës, tenant ſon Trident en main, aſſis ſur ſon chariot paré de ſes couleurs : ledit chariot traîné ſur les ondes par ſix Tritons juſques à l'abord de la chaloupe où s'eſtoit mis ledit Sieur de Poutrincourt & ſes gens ſortant de la barque pour venir à terre. Lors ladite chaloupe accrochée, Neptune commence ainſi.

NEPTVNE.

ARRETE, Sagamos, * *arrête toy ici,*
Et écoutes vn Dieu qui a de toy ſouci.
Si tu ne me conois, Saturne fut mon pere,
Ie ſuis de Iupiter & de Pluton le frere.

* C'eſt vn mot de ſauvage, qui ſignifie Capitaine.

B

O Patrie immortelle, aussi vieille pourtant
Que la naissance de l'aurore et du couchant.
O pays constellé de lacs, dont les remous
Mireraient, émiettés, tous les ciels d'Italie.
A dix peuples divers, l'homme dans sa folie
Au gré des préjugés vainement t'afferma.
Tu vas des pics du Pôle au col de Panama . . .

Je songe en écoutant ces vers sonores et frémissants au premier chant d'amour à la patrie écrit sur les rives d'Acadie, par Marc Lescarbot.

1606! Port-Royal! Une date — un début.

Trente ans plus tard, à Québec, on jouait Corneille et Molière. Dans la Maison des Cent Associés, l'élite de la société canadienne, les élèves des Ursulines avec leurs parents et les principaux chefs indiens, sont des spectateurs enthousiastes. Les Jésuites utilisent le théâtre pour enseigner à leurs élèves la littérature et l'histoire mais, devant la petite cour où les élégants cherchent, dans leur désoeuvrement, à recréer un Versailles en miniature, on joue aussi et on lit les plus récentes pièces apportées de Paris.

"On ne compte guère à Québec que 7,000 âmes, écrit le Père Charlevoix à la duchesse des Lesdiguières, mais on y trouve un petit monde choisi où il ne manque rien de ce qui peut former une société agréable . . . " "Une des formes de plaisir les plus chères à la France, ajoute l'historien Léopold Houlé, une de ses joies favorites, c'est le théâtre; et voilà pourquoi on le trouve installé au Canada, sinon en permanence, du moins par occasion, dès le berceau de la colonie . . . Il n'y a encore ni scène proprement dite, ni acteurs de profession. Ce sont les principaux citoyens, les hommes de négoce, les employés publics, les militaires surtout, qui, dans leurs moments de loisirs s'exercent à jouer les rôles; ils s'en acquittent souvent à merveille."

Ó vlasti nesmrtelná a přece tak dávná
Jak úsvit i západ slunce,
Ó zemi posetá jezery,
Záchvěvy vod Tvých zrcadlí jak drobty
Veškerá nebesa Italie.
Člověk, ve svém šílenství, deseti národům
Darmo Tě dával v plen.
Saháš od polárních vrcholků až k panamské šíji . . .

Při zvuku těchto rozechvělých slok přichází na mysl první zpěv lásky k vlasti, napsaný na březích Akadie Marc Lescarbotem:

1606! Port Royal! Datum – začátek!

O třicet let později se v Quebecu hrál Corneille i Molière. V "Maison des Cent Associés" scházejí se nadšení diváci, rekrutující se z řad elity kanadské společnosti, z řad žáků Uršulinek, jejich rodičů i z řad hlavních indiánských náčelníků. Jesuité používají divadla k tomu, aby učili své žáky dějinám a literatuře, ale na malém dvoře, kde se smetánka společnosti snaží vytvořit při své nudě malou kopii Versailles, hrají a předčítají se divadelní hry oné doby, čerstvě přivezené z Paříže.

"V Quebecu není víc než 7.000 duší", píše Páter Charlevoix vévodkyni des Lesdiguières," ale existuje tam malá vybraná společnost, které nechybí nic z toho, co dělá společnost příjemnou . . . ". Historik Léopold Houlé dodává: "Jednou z forem zábavy, která je Francii nejdražší, jednou z jejích hlavních radostí, je divadlo; proto právě je možno konstatovat jeho existenci v Kanadě od samého založení kolonie a to i když ne ve formě divadla stálého, tak alespoň se formě divadla nestálého . . . Neexistuje ještě ani scéna v pravém smyslu slova, ani profesionální herci. Nejváženější občané, obchodníci, státní úředníci a zejména vojáci se učí svým rolím ve volném čase po práci a často v tom dosahují skvělých výsledků."

Takové byly počátky divadla v Nové Francii.

years later Alfred Des Rochers wrote his wonderful song to the glory of the American, "My Country".

Oh, immortal Motherland
As ageless as the birth of dawn
And the setting of the sun.
Oh, land bedecked with lakes in whose ripples
Sparkle the splintered blue of Italian skies.
In vain did man, with his prejudicial whims,
Try to farm you out to ten different races;
You stretch from the ice-caps of the Pole
To the pass of Panama . . .

As I listen to these thrilling, resounding lines, I recall the first song of patriotic love written on the Acadian shores by Marc Lescarbot.

1606! Port-Royal! A date — A beginning.

Thirty years later the plays of Corneille and Molière were being performed in Québec. In the Maison des Cent Associés, the elite of Canadian society, the pupils of the Ursuline convent with their parents, and the most important Indian chiefs formed an enthusiatic audience. The Jesuits used the theatre to teach their students history and literature; but in the small court circle where high society was, in its idleness, trying to recreate a miniature Versailles, the latest plays from Paris were being read and performed.

"There are hardly 7000 souls in Québec", wrote Father Charlevoix to Duchesse des Lesdiguières, "but there is a select circle in which nothing is lacking to create a pleasant social life . . . "One of the most cherished forms of pleasure in France," wrote the historian, Léopold Houlé, "one of its favourite joys is the theatre; that is why we find it established in Canada, if not permanently, at least on a sporadic basis from the very beginning of the colony . . . So far there is neither a permanent theatre, nor are these professional actors. It is the most prominent

Ainsi s'installait le théâtre en Nouvelle-France.

En 1608, Champlain fondait Québec. En 1634, Laviolette fondait Trois-Rivières puis, en 1642, Maisonneuve fondait Ville-Marie qui devait devenir la métropole du Canada et qui est aujourd'hui la deuxième ville française du monde.

V r. 1608 založil Champlain Quebec, v r. 1634 založil Laviolette Trois-Rivières, a konečně, v r. 1642, založil Maisonneuve město Ville Marie, pozdější Montreal, které se stalo metropolí Kanady a je dnes druhým největším francouzsky mluvícím městem na světě.

citizens, the businessmen, the civil servants and, above all, the military personnel, who in their leisure hours take part in the theatrical performances; sometimes they do extraordinarily well."

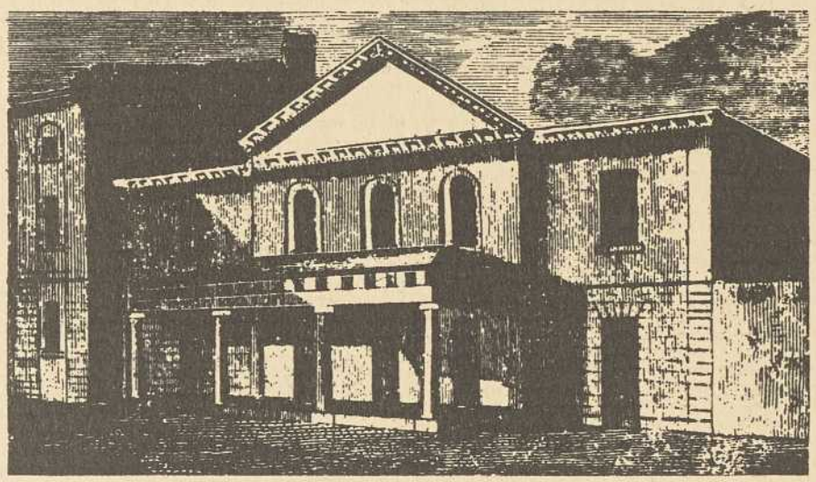
Thus it was that the theatre had its beginnings in New-France.

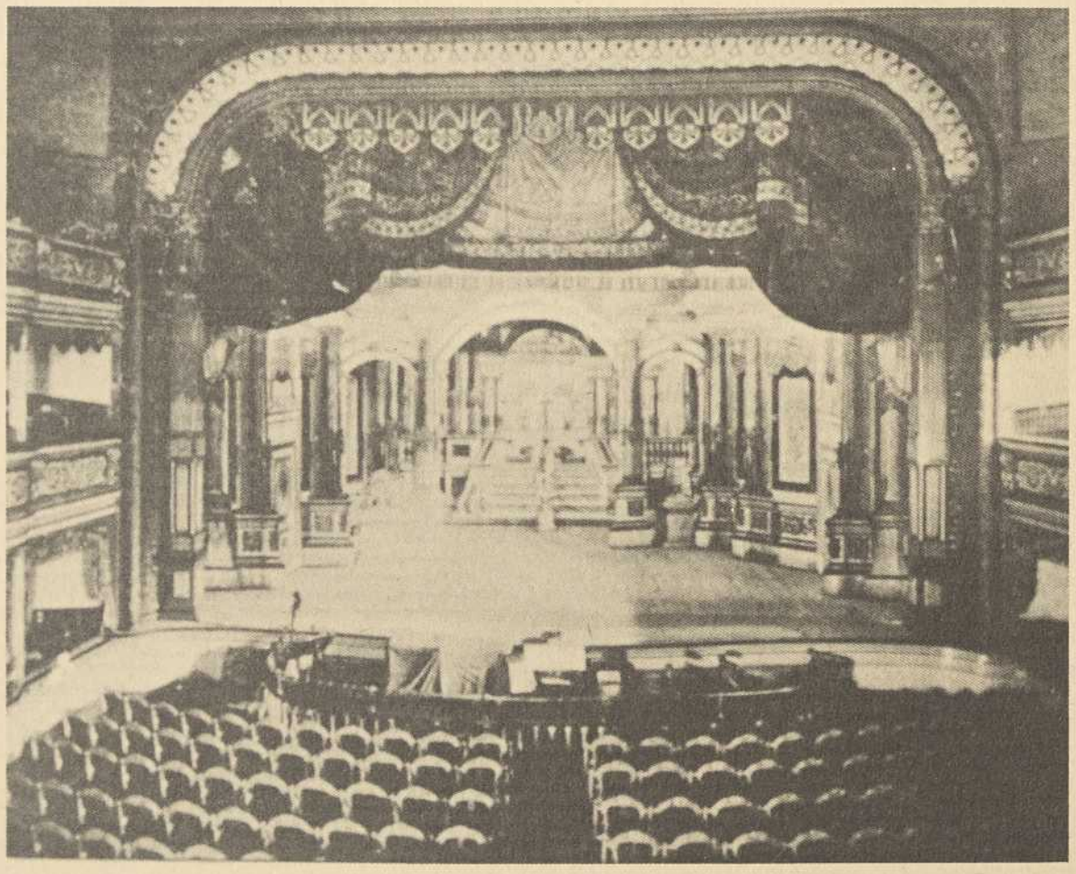
In 1608 Champlain founded Québec. In 1634 Laviolette founded Trois-Rivières, then in 1642 Maisonneuve founded Ville-Marie, which was to become the metropolis of Canada, and which is to-day the second largest French city in the world.

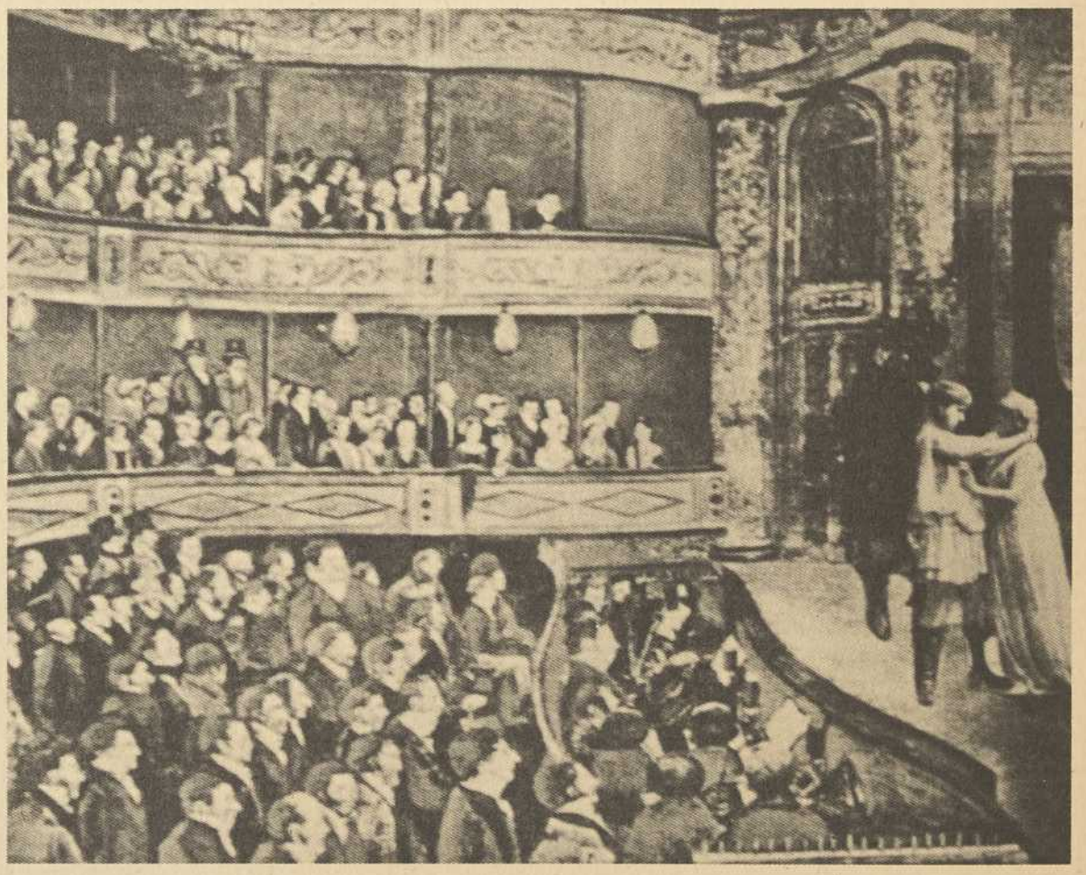
Le Théâtre Royal, à Montréal, en 1825.

První divadlo v Montrealu, Théâtre Royal, v r. 1825.

Montréal's first theatre, Théâtre Royal in 1825.

LES ANNÉES SOMBRES

Survint 1760 et l'occupation anglaise. La colonie française était écrasée, humiliée et refoulée dans une servitude économique et matérielle dont elle commence à peine, deux cents ans plus tard, à se dépêtrer et à se libérer.

Ce sera donc la lente montée du Canada français. Isolé sur sa terre, rattaché à ses traditions par toute la force de sa foi et de son espoir, le Canadien français nourrit en lui-même la haine de l'occupant et la volonté farouche de s'en dégager.

De son côté, cherchant sans doute à prouver qu'il n'est pas un barbare, le militaire anglais s'emploiera souvent pendant ces années pénibles à entretenir un répertoire français au théâtre. Il jouera lui-même avec succès les comédies de Molière, espérant créer ainsi un climat de confiance propice à l'éclosion de la nation nouvelle.

Evidemment toute cette période n'est pas particulièrement riche en production théâtrale. Les crises politiques se succèdent à un rythme rapide et déjà s'annonce 1837, la rébellion et la première prise de conscience d'une unité politique canadienne-française.

Pourtant vers 1790, Joseph Quesnel, qui devait être surnommé "Le Père des Amours", à cause de ses nombreuses opérettes à situations amoureuses, signait déjà une pièce qui révélait le contexte social de notre nation, "L'Anglomanie" ou le "Dîner à l'Anglaise".

Le colonel Beauchamp a épousé Mlle Primenbourg, la fille d'un seigneur de village. Le colonel n'aime que ce qui est anglais et dédaigne tout ce qui rappelle la simplicité française. Son beau-père, qui l'estime, s'est facilement laissé convaincre et a mis à la porte de sa demeure les parents de sa femme qui sont à la fois campagnards et de langue française.

Le Colonel annonce qu'il obtenu, grâce à ses relations, que le Gouverneur vienne dîner chez les Primenbourg. C'est la gloire

LÉTA TEMNA

Nadešel rok 1760 a s ním anglická okupace. Francouzská kolonie byla rozdrcena, pokořena a zatlačena do hospodářsko-materielního područí, z něhož se sotva začíná, po dvou stech letech, vymaňovat a osvobozovat.

Nastává údobí pomalého vzestupu francouzské Kanady. Izolován na své půdě, připoután k tradicím veškerou silou své víry a své naděje, francouzský Kanad'an živí v sobě nenávist k okupantům a rozhodné odhodlání zbavit se jejich jha.

Na druhé straně, veden snahou prokázat, že není barbar, anglický voják se často snažil během těchto těžkých let udržet v divadle francouzský repertoár. Sám hrál s úspěchem Molièrovy komedie, v naději, že tak vytvoří ovzduší důvěry, příhodné pro rozkvět nového národa.

Je jisté, že celé toto období není příliš bohaté na divadelní tvorbu. Politické krize následují rychle jedna za druhou a již se hlásí rok 1837, vzpoura a počátek myšlenky politické jednoty francouzské Kanady.

Nicméně již kolem r. 1790 Joseph Quesnel, který si jinak vysloužil jako autor četných operet na milostné náměty přezdívku "Otec lásek", vytvořil hru, která ukazovala sociální kontext našeho národního života. Tato hra se jmenuje "Anglomanie neb večeře po anglicku".

Plukovník Beauchamp se ožení se slečnou Primenbourg, dcerou venkovského šlechtice. Plukovník však miluje jen to, co je anglické a pohrdá vším co připomíná francouzskou prostotu. Jeho tchán, který si ho velmi váží, dá se snadno přesvědčit a vykáže z domu příbuzné své ženy, kteří jsou jednak venkovany a jednak mluví francouzsky.

Plukovník jednoho dne oznámí, že se mu podařilo, díky výborným společenským stykům, dosíci toho, že guvernér přijde k Primenbourgovým na večeři. To je ovšem důvodem pro slávu a zároveň to je posvěcení anglomanie.

Rodina se chystá pochopitelně večeřet po anglicku; je připraven zasedací pořádek a z pozvaných hostí jsou pečlivě vyloučeni příbuzní paní Primenbourg.

THE DARK YEARS

Then came 1760, and the English occupation. The French colony was crushed, humiliated, and reduced to an economic and material servitude from which, two hundred years later, it is only just beginning to extricate and free itself.

Now it will be a slow climb for French Canada. Geographically isolated, but bound by all the strength of faith and hope to its traditions, the French-Canadian fosters in his heart a hatred of the invader and a grim determination to free himself from him.

On his side, trying, no doubt, to prove that he is not a barbarian, the English soldier during these years will often put on French plays in the theatre. He himself will perform with some success the comedies of Molière, hoping in this way to create an atmosphere of confidence which will bode well for the birth of a new nation.

Obviously this period was not particularly rich in theatrical production. Political crises followed rapidly one after another, and already, in 1837, came the rebellion and the first awareness of a French-Canadian political unity.

However, towards 1790, Joseph Quesnel, who was later to be called the "Father of Love Affairs", on account of his numerous operettas dealing with love affairs, was completing a play which gave an insight into the social structure of our nation. The play was called "Anglomania", or "An English Dinner".

Colonel Beauchamp has married Miss Primenbourg, the daughter of a village seigneur. The colonel likes anything that is English, and disdains all that reminds him of French simplicity. His father-in-law, who admires him, is easily persuaded and turns out of his house his relatives, who are French-speaking country folk.

The colonel announces that, thanks to his social contacts, he has managed to get the governor to come to dinner

en quelque sorte et la consécration de l'Anglomanie.

On se propose, il va sans dire, de dîner à l'anglaise; et on compose une table en ayant bien soin de ne pas y inviter les parents français de Madame Primenbourg.

Le Gouverneur l'apprend et remet sa visite à plus tard puisqu'il ne peut rencontrer la famille. La leçon est dure mais percutante et M. Primenbourg l'accepte avec humilité, revenant à la mode française. Le Colonel, pour sa part, sera bien forcé de s'y adapter puisque c'est le Gouverneur qui l'a voulu ainsi.

Voilà une des premières oeuvres où le conflit d'intérêt et de cohabitation est analysé.

En 1844, le Séminaire de Nicolet faisait représenter une tragédie en vers alexandrins intitulée "Le jeune Latour". Antoine Gérin-Lajoie venait de l'écrire et il n'avait que vingt ans.

C'est une tragédie de l'honneur où le jeune héros est prêt à tout sacrifier, même l'amour filial, afin de rester fidèle à la France, à son roi, à son coeur et à sa foi.

Cette pièce, écrite sept ans après la rébellion de 1837, révèle déjà la conscience du peuple québécois.

Au moment où les Anglais s'emparent de Québec, un jeune officier leur résiste au Cap de Sable, un des seuls postes qui appartiennent encore aux Français, en Acadie. Son père, qui avait épousé en secondes noces une des filles d'honneur de la Reine d'Angleterre et qui jouissait ainsi de la haute considération de la Couronne, promet au gouvernement anglais de briser la résistance de son fils. Nanti de deux vaisseaux de guerre il se rend donc à Cap de Sable.

Honneurs, promesses, richesses et plaidoyers paternels ne réussissent pas à faire fléchir le jeune officier français.

Reste la force et le père est contraint d'attaquer. Mais la résistance est farouche et il doit abandonner le siège. Disgracié

Guvernér se to dozví a odloží návštěvu na později, vzhledem k tomu, že se nemůže setkat s příbuznými. Uštědřená lekce je tvrdá, ale nemíjí se cíle. Pan Primenbourg ji přijme pokorně a vrací se k francouzským zvykům. Pokud se týče plukovníka, bude nucen se tomu přizpůsobit, protože taková byla vůle guvernéra.

Toto je jedno z prvních děl, která analyzují konflikty zájmů a problémy soužití národů.

V r. 1844, v semináři v Nicolet, byla uvedena tragedie napsaná v alexandrinech a nazvaná "Mladý Latour". Napsal ji právě tehdy Antoine Gérin Lajoie, kterému v té době bylo sotva dvacet let.

Je to tragedie cti, ve které mladý hrdina je ochoten obětovat vše, ba i synovskou lásku, pro věrnost Francii, milovanému králi a víře.

Tato hra, napsaná sedm let po vzpouře z r. 1837, ukazuje již jasně národní uvědomění quebeckého lidu.

Ve chvíli, kdy se Angličané zmocní Quebecu, mladý důstojník jim klade odpor na "Cap de Sable" /Písečném mysu/, jednom z posledních opěrných bodů, které zbývají Francouzům v Akadii. Důstojníkův otec, který se podruhé oženil, má za manželku dvorní dámu anglické královny a požívá proto velké vážnosti u anglického dvora; slíbí anglické vládě, že zlomí odpor syna. Vypraví se se dvěma válečnými lod'mi k Písečnému mysu.

Nabízené pocty, sliby, bohatství i zapřísahání otce míjejí se cílem a nedaří se jim změnit rozhodnutí mladého francouzského důstojníka.

Nezbývá než sáhnout k násilí; otec je nucen zaútočit. Kladený odpor je však velmi tuhý a otec se musí vzdát obléhání. Upadne v nemilost u anglického dvora a vzhledem k tomu, že se nemůže vrátit do Francie, kterou zradil, musí nakonec hledat útočiště u velkodušného syna, který mu poskytne útulek ve své tvrzi.

Tato tragedie, napsaná ve verších poněkud nabubřelých, je zajímavou lekcí národní hrdosti a je nepochybné, že její uvedení hluboce dojalo publikum.

Zájmový konflikt mezi octem a synem odráží zároveň jasně konflikt dvou generací, který

at the Primenbourgs' home. It is quite an honour, and to some extent a ratification of Anglomania.

Needless to say they plan to eat English style; and a guest-list is prepared making sure none of Mrs. Primenbourg's French relatives are invited.

The governor hears of this and postpones his visit, as he cannot meet the family. It is a hard but effective lesson, and Mr. Primenbourg accepts it with humility, returning to the French way of life. As for the colonel, he will have to get used to the situation, as it is the governor who wishes it to be so.

That is one of the first works in which there is an analysis of the conflict of interest and cohabitation. In 1844 the Nicolet Seminary presented a tragedy in alexandrine lines entitled "Young Latour". Antoine Gérin-Lajoie had just written it at the age of twenty.

It is a tragedy concerning honour, in which the hero is willing to sacrifice everything, even his filial love, in order to remain faithful to France, his king, his heart and his faith.

This play, written seven years after the rebellion of 1837, already shows us the spirit of the Québec people.

At the time when the English captured Québec, a young officer stood his ground at Cap de Sable, one of the only posts in Acadia still remaining in the hands of the French. His father, whose second wife was a lady-in-waiting to the queen of England, and who, therefore, was in high esteem with the Crown, promised to break down the resistance of his son. So with two warships he went to Cap de Sable.

Promises of honours and wealth, and paternal entreaties could not turn the young French officer from his purpose.

All that remained was to use force, and the father had to attack. However,

par la Cour d'Angleterre et dans l'impossibilité de rentrer dans la France qu'il a trahie, il doit avoir recours à la générosité de son fils, qui l'accueille au fort.

Cette tragédie, en vers un peu ampoulés, est une leçon remarquable de fierté nationale et nul doute que sa représentation bouleversa le public. Le conflit d'intérêt entre père et fils indique bien le conflit de deux générations qui se pose au milieu du dix-neuvième siècle. La vieille génération déjà engourdie dans ses habitudes, acceptant comme une condition normale du pays nouveau l'occupation et l'adaptation inévitable aux traditions nouvelles dans une cohabitation paisible, et la jeune génération se révoltant contre l'anéantissement de sa personnalité ethnique. Lue et étudiée dans ce contexte, "Le jeune Latour" est une oeuvre dynamique et précieuse.

vyvstává v polovině devatenáctého století. Zatím co stará generace, jež je v zajetí návyku, přijímá jako normální stav okupaci a vychází z nutnosti přizpůsobit se novým tradicím, založeným na pokojném soužití, mladá generace se bouří proti zániku své etnické existence. Jestliže čteme a posuzujeme "Mladého Latoura" v tomto kontextu, jeví se nám jako dílo dynamické a cenné.

he met stiff resistance and had to abandon the siege. In disgrace with the Court of England, and unable to return to France, which he had betrayed, he had to fall back on the mercy of his son, who welcomed him in the fort.

This tragedy, written in rather bombastic verses, is a noteworthy lesson in national pride, and certainly had a great impact upon the audience. The conflict of interests between father and son shows clearly the conflict between two generations which was evident in the middle of the nineteenth century. The older generation, already fixed in its habits, accepting as a normal condition of the new country the occupation, and the inevitable adaptation to the new traditions of peaceful cohabitation, and the younger generation revolting against the effacement of its distinctive ethnic personality.

Read and studied in this context, "Young Latour" is a dynamic and invaluable play.

Fridolin, le gamin tendre et gouailleur qui troubla la conscience de la nation.

Fridolin, něžný uličník a posměváček, který bouřil svědomí národá.

Gratien Gélinas's Fridolin, impish, wise and shrewd.

UNE CONSCIENCE COLLECTIVE

Trente ans à peine après la rébellion de 1837 un théâtre canadien se manifeste. Bien sûr, ces pièces manquent souvent de style: leur écriture est empruntée. Une rhétorique lourde et un ton mélodramatique ou de grosse comédie, les rendent difficiles à apprécier ou à lire aujourd'hui. Ce sont des pièces écrites par des professeurs, des religieux, des avocats, des hommes politiques ou des poètes qui n'échappent pas à l'influence du théâtre parisien qu'ils imitent souvent mal, ou à l'influence des collèges où l'enseignement de la littérature est essentiellement académique. Mais la langue du peuple y est aussi utilisée et des types seront créés dans lesquels le peuple se reconnaîtra. Bien avant le Fridolin de Gratien Gélinas, le Québécois s'exprimait, plein de ruse, d'audace et de pathétique naïveté dans les Jean-Pierre, les Baptiste et les Tit-Louis du théâtre populaire.

Un théâtre d'amateurs naît alors en marge des tournée européennes qui commencent à fréquenter Montréal et Québec. Au milieu du 19e siècle les cercles littéraires et artistiques se multiplient et ils assurent une activité théâtrale régulière. Chacun de ces cercles est une association nationaliste et chaque cellule participe à un vaste mouvement de prise de conscience canadienne-française. Après tant d'années d'écrasement, de souffrances morales répétées, d'asservissement sous l'occupation anglaise, la nation française se construit. Le théâtre lui servira de tribune patriotique et politique.

C'est davantage par la scène que par les journaux que le peuple s'éveillera à la revendication de ses droits et à l'aspiration de ses libertés, dans un idéal commun.

Ainsi débute une période de théâtre historique qui se poursuivra pendant près de trente ans. On fera le procès de l'occupation et de la coexistence avec l'Anglais. On cherchera dans la période française d'avant 1760 des raisons de fierté nationale et des raisons de maintenir une tradition française.

KOLEKTIVNÍ UVĚDOMĚNÍ

Sotva třicet let po vzpouře z r. 1837 objevuje se kanadské divadlo. Je pravda, že hry mají vady v oblasti stylu, který je založen na imitaci. Těžkopádná retorika a melodramatický ráz, případně ráz obhroublé komedie, ztěžují nám dnes jejich četbu a brání jejich docenění. Tyto hry byly psány profesory, řeholníky, advokáty, politiky nebo básníky, kteří vesměs byli ovlivněni pařížským divadlem, které často špatně napodobovali, nebo vznikaly pod vlivem církevních gymnasií, kde vyučování literatuře mělo velmi akademický ráz. I v těchto hrách zaznívá nicméně jazyk lidu a jsou vytvářeny postavy, v nichž se lid poznává. Dávno předtím, než Gratien Gélinas vytvořil svého Fridolina, mazaný Quebečan, plný odvahy i patetické naivity, našel své představitele v Jean-Pierrech, Baptistech a Tit-Louisech lidového divadla.

V oné době vzniká ochotnické divadlo a to pod vlivem zájezdů evropských divadel, která počínají navštěvovat Montreal a Quebec. V polovině devatenáctého století rychle roste počet literárních a uměleckých kroužků a tyto kroužky se zabývají pravidelnou divadelní činností. Každý z nich je nacionalistickým spolkem a každá tato buňka se podílí na široce rozvětveném hnutí, jehož cílem je národní uvědomění francouzských Kanaďanů. Po tolika letech útisku a trvajícího morálního utrpení, po letech ujařmení za anglické okupace, tvoří se francouzský národ. Divadlo mu poskytuje vlasteneckou i politickou tribunu.

Lid se probudil a zanícen pro společný ideál počal se dožadovat svých práv a svobod spíše díky působení divadla než působení tisku.

Takový je začátek tohoto období dějin divadla, jež trvalo skoro třicet let. Divadlo se stalo institucí, kde byla souzena okupace a koexistence s Angličany. V událostech z dob francouzské vlády před rokem 1760 shledávaly se

A COLLECTIVE CONSCIOUSNESS

Hardly thirty years after the rebellion of 1837 a Canadian theatre begins to appear. Indeed these plays are often lacking in style, and the writing lacks originality. A heavy rhetorical style, and a tone of low comedy or melodrama make them difficult to appreciate or even to read these days. They are plays written by teachers, priests, lawyers, politicians or poets, which do not get away from the influence of the Parisian theatre, of which they are often poor imitations, or of the colleges, in which the teaching of literature is fundamentally academic. However, everyday language is also used, and types are created in which the ordinary man recognizes himself. Long before the Fridolin of Gratien Gélinas the Québecois was shown as a person full of cunning, daring and pathetic artlessness as represented by the Jean-Pierres, the Baptistes and the Tit-Louis of the popular theatre.

Then an amateur theatre began to emerge on the fringe of the itinerant European theatrical companies which began to come to Montréal and Québec. In the middle of the nineteenth century literary and artistic groups began to develop, ensuring a regular theatrical activity. Each of these groups was a nationalistic association, and each cell took part in a widespread movement aimed at the realization of the French-Canadian mentality. After so many years of oppression and repeated moral suffering, of enslavement to the English occupation, the French nation was beginning to emerge once more. The theatre would serve as its patriotic and political forum.

It is more through the stage than the newspapers that the people will reawaken to claim their rights and, with a common ideal, to aspire to their liberty.

So there begins a period of historical theatre, which goes on for almost thirty years. A case will be brought against the

L'honorable L. O. David proclame: "Je souhaite qu'avant longtemps nos poètes et nos littérateurs fournissent à nos théâtres des pièces bonnes pour le coeur comme pour l'esprit, des pièces où tous les bons sentiments, le patriotisme, l'amour pur et la vertu seront honorés et glorifiés. Je souhaite qu'ils puisent dans notre histoire, dans notre glorieuse histoire, l'inspiration d'oeuvres fortes et morales dont l'effet sera bienfaisant".

Les titres parlent d'eux-mêmes:

LES PIONNIERS DU LAC NOMININGUE
(Abbé J.-B. Proulx - 1870)
FÉLIX POUTRÉ
LE RETOUR DE L'EXILÉ
PAPINEAU
(Louis Fréchette - 1879)
JACQUES-CARTIER OU LE CANADA VENGÉ
(J. L. Archambault - 1879)
L'INTENDANT BIGOT
FRANÇOIS DE BIENVILLE
(Joseph Marmette - 1880)
EXIL ET PATRIE
(R.P. E. Hamon, S.J. - 1881)
RIEL
(Elzéar Paquin - 1886)
ROUGE ET BLEU
LES VENGEANCES
(Pamphile Lemay - 1890-1929)
CHOMEDEY DE MAISONNEUVE
(Abbé Sylvio Corbeil - 1879)
LA PRISE DE QUÉBEC
(O'Hardy dit Chatillon - 1901)
LE DRAPEAU DE CARILLON
(L.-O. David - 1902)
MONTCALM
JOS MONTFERRAND
LES CEINTURES FLÉCHÉES
DENIS LE PATRIOTE
(Louis Guyon - 1907-1925)
LE SECRET DES PLAINES D'ABRAHAM
(Eugène Corriveau - 1909)
L'ESPIONNE BOCHE
(J. Henri Lemay - 1916)
ÂMES FRANÇAISES
(Aimé Plamondon - 1916)
MONTCALM ET LÉVIS
(Sir Adolphe Routier - 1918)
MARIA CHAPDELAINE
(Damase Potvin et Alonzo Cinq-Mars - 1919)
MADELEINE DE VERCHÈRES
LE CHIEN D'OR
(Rodolphe Girard - 1921-1930)

argumenty pro podpoření národní hrdosti a zdůvodnění dalšího trvání francouzských tradic.

L. O. David prohlašuje: "Přeji si, aby brzy naši básníci a spisovatelé předávali našim divadlům hry dobré pro srdce i pro ducha, hry kde dojdou cti a budou oslaveny všechny ušlechtilé city, vlastenectví, čistá láska a ctnost. Přeji si, aby svou inspiraci čerpali z našich dějin, z naší slavné historie a aby vytvářeli díla silná a eticky cenná, jejichž účinek by byl blahodárný."

Názvy her hovoří samy za sebe:

PRŮKOPNÍCI OD JEZERA NOMININGUE
(abbé J. B. Proulx - 1870)
FÉLIX POUTRÉ
NÁVRAT EXULANTA
PAPINEAU
(Louis Fréchette - 1879)
JACQUES CARTIER ČILI POMSTĚNÁ KANADA
(J. L. Archambault - 1879)
INTENDANT BIGOT
FRANÇOIS DE BIENVILLE
(Joseph Marmette - 1880)
EXIL A VLAST
(R.P. E. Hamon, S.J. - 1881)
RIEL
(Elzéar Paquin - 1886)
ČERVENÁ A MODRÁ
POMSTY
(Pamphile Lemay - 1890-1929)
CHOMEDEY DE MAISONNEUVE
(abbé Sylvio Corbeil - 1879)
DOBYTÍ QUEBECU
(O'Hardy, řečený Chatillon - 1901)
CARILLONOVA VLAJKA
(L. O. David - 1902)
MONTCALM
JOS MONTFERRAND
OPASKY S ŠÍPY
VLASTENEC DENIS
(Louis Guyon - 1907-1925)
TAJEMSTVÍ ABRAHÁMOVÝCH PLÁNÍ
(Eugène Corriveau - 1909)
VOLEBNÍ PROHLÁŠENÍ
(R.P. Hugolin, O.F.M. - 1912)

occupation and coexistence with the English. Reasons for national pride and for the maintenance of a French tradition will be sought in the period before 1760.

The Honorable L. O. David declares. "I hope that before long our poets and writers will produce for our theatres plays which will appeal to the heart as well as the mind, plays in which good feelings, patriotism, unadulterated love and virtue will be honoured and glorified. I sincerely hope that they will take from our history, from our glorious history, the inspiration to create forceful, moral works which will have a good influence".

The titles speak for themselves:

THE PIONEERS OF LAKE NOMINIGUE
(Abbé J.-B. Proulx - 1870)
FÉLIX POUTRÉ
THE RETURN OF THE EXILE
PAPINEAU
(Louis Fréchette - 1879)
JACQUES CARTIER, OR CANADA AVENGED
(J.-L. Archambault - 1879)
THE ADMINISTRATOR BIGOT
FRANÇOIS DE BIENVILLE
(Joseph Marmette - 1880)
EXILE AND MOTHERLAND
(R.P. E. Hamon, S.J. - 1881)
RIEL
(Elzéar Paquin - 1886)
RED AND BLUE
THE REVENGE
(Pamphile Lemay - 1890-1929)
CHOMEDEY DE MAISONNEUVE
(Abbé Sylvio Corbeil - 1879)
THE CAPTURE OF QUÉBEC
(O'Hardy called Chatillon - 1901)
THE FLAG OF CARILLON
(L.-O. David - 1902)
MONTCALM
JOS MONTFERRAND
THE ARROW BELTS
DENIS THE PATRIOT
(Louis Guyon - 1907-1925)
THE SECRET OF THE PLAINS OF ABRAHAM
(Eugène Corriveau - 1909)
ELECTORAL MANIFESTOS
(R.P. Hugolin, O.F.M. - 1912)

DOLLARD
(Hervé Gagnier - 1920)
AMES HÉROÏQUES
(Frère Romuald François - 1921)
GLOIRE À DOLLARD
(R.P. Perrin, P.S.S. - 1923)
CHARLES LEMOYNE
PEUPLE SANS HISTOIRE
(Frère Marie Victorin - 1925)
LA TRAHISON D'UNE RACE
(Abbé Edouard Beaudoin - 1928)
L'AVEUGLE DE SAINT-EUSTACHE
AMOUR ET PAYS
LE SANG FRANÇAIS
(Louis-Napoléon Sénécal - 1924)
L'ÂME HURONNE
(R.P. Laramée, S.J. - 1931)
BRÉBEUF
(R.P. Antonin Poulin, S.J. - 1931)
LES CANADIENS DE 37
(Germain Beaulieu - 1927)
LAWRENCE
(Paul Carignan - 1929)
LE PETIT PATRIOTE DE 1837
LA REVANCHE D'UNE RACE
(Ernest Guimond)
et j'en passe!

Nombreuses sont les pièces écrites pour les collèges et les séminaires et nombreuses sont les pièces écrites pour les cercles littéraires. Ceux-ci groupent, à certains moments, tant de membres que leurs auteurs rivalisent d'invention pour justifier des figurations massives et des tableaux multiples.

Mais on joue et le théâtre permet de proclamer ouvertement et brutalement ce qu'on n'osait dire depuis un siècle.

On joue d'ailleurs tant que nos évêques s'en inquiètent et appellent les gens à la prudence. En 1874, Mgr. Bourget avait écrit au sujet des tournées françaises et américaines: "C'est dans ces repaires de tous les vices que se commettent les crimes qui compromettent la réputation des familles les plus respectables et la paix et la sécurité des citoyens. Là en effet, se font de folles dépenses pour satisfaire la sensualité et la gourmandise. Là s'entretiennent les mauvaises passions qui remplissent les maisons

NĚMECKÁ ŠPIONKA
(J. Henry Lemay - 1916)
FRANCOUZSKÉ DUŠE
(Aimé Plamondon - 1916)
MONTCALM A LÉVIS
(Sir Adolphe Routier - 1918)
MARIA CHAPDELAINE
(Damase Potvin a Alonzo Cinq-Mars - 1919)
MADELEINE DE VERCHÈRES
PES ZE ZLATA
(Rodolphe Girard - 1921-1930)
DOLLARD
(Hervé Gagnier - 1920)
HRDINNÉ DUŠE
(Řeholník Romuald François - 1921)
SLÁVA DOLLARDOVI
(R.P. Perrin, P.S.S. - 1923)
CHARLES LEMOYNE
LID BEZ HISTORIE
(Řeholník Marie Victorin - 1925)
ZRADA NÁRODA
(abbé Édouard Beaudoin - 1928)
SLEPEC ZE SAINT-EUSTACHE
LÁSKA A ZEMĚ
FRANCOUZSKÁ KREV
(Louis-Napoléon Senécal - 1924)
HURONSKÉ DUŠE
(R.P. Laramée, S.J. - 1931)
BRÉBEUF
(R.P. Antonin Poulin, S.J. - 1931)
KANAĎANÉ Z ROKU TŘICÁTHÉO SEDMÉHO
(Germain Beaulieu - 1927)
LAWRENCE
(Paul Carignan - 1929)
MALÝ VLASTENEC Z R. 1837
ODPLATA NÁRODA
(Ernest Guimond)
a další

Je mnoho divadelních her, napsaných pro gymnasia a semináře a je rovněž mnoho divadelních her, napsaných pro literární kroužky. Tyto literární kroužky mají nyní v určitých údobích tolik členů, že se autoři, kteří pro ně píší, předstihují v nápadech jak zdůvodnit masová vystoupení na scéně a vysoký počet obrazů.

Nicméně se hraje a divadlo dává možnost otevřeně a zcela neskrývaně prohlásit to, co si

BOCHE, THE WOMAN SPY
(J. Henri Lemay - 1916)
FRENCH SOULS
(Aimé Plamondon - 1916)
MONTCALM AND LÉVIS
(Sir Adolphe Routier - 1918)
MARIA CHAPDELAINE
(Damase Potvin et Alonzo Cinq-Mars - 1919)
MADELEINE DE VERCHÈRES
THE GOLDEN DOG
(Rodolphe Girard - 1921-1930)
DOLLARD
(Hervé Gagnier - 1920)
HEROIC SOULS
(Frère Romuald François - 1921)
GLORY TO DOLLARD
(R.P. Perrin, P.S.S. - 1923)
CHARLES LEMOYNE
A NATION WITHOUT A HISTORY
(Frère Marie Victorin - 1925)
THE BETRAYAL OF A NATION
(Abbé Edouard Beaudouin - 1928)
THE BLIND MAN OF SAINT-EUSTACHE
LOVE AND COUNTRY
FRENCH BLOOD
(Louis-Napoléon Sénécal - 1924)
THE HURON SOUL
(R.P. Laramée, S.J. - 1931)
BRÉBEUF
(R.P. Antonin Poulin, S.J. - 1931)
THE CANADIANS OF 37
(Germain Beaulieu - 1927)
LAWRENCE
(Paul Carignan - 1929)
THE LITTLE PATRIOT OF 1837
(Ernest Guimond)
THE REVENGE OF A NATION
and many others!

Many are the plays written by colleges and seminaries and literary circles. The latter have at times so many members that their writers try do outdo one another in inventiveness to justify the presentation of vast spectacles and multiple scenes in one setting.

But it is acting, and the stage makes it possible to declare openly and brutally what has not dared to be said for a century.

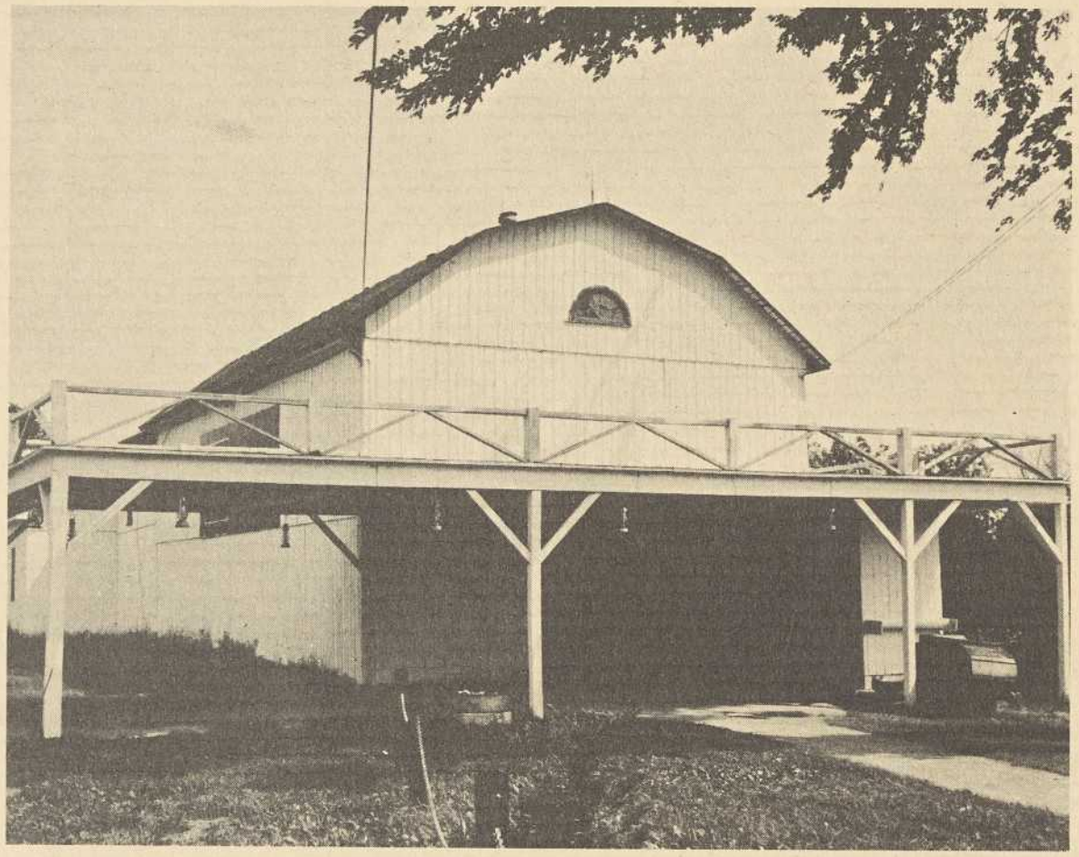
Furthermore there was so much acting, that our bishops became worried about

Les granges sont devenues des théâtres d'été —
Le Théâtre des Prairies et le Théâtre de la Marjolaine.

Ze stodol se stala letní divadla, Théâtre des Prairies
a Théâtre de la Marjolaine.

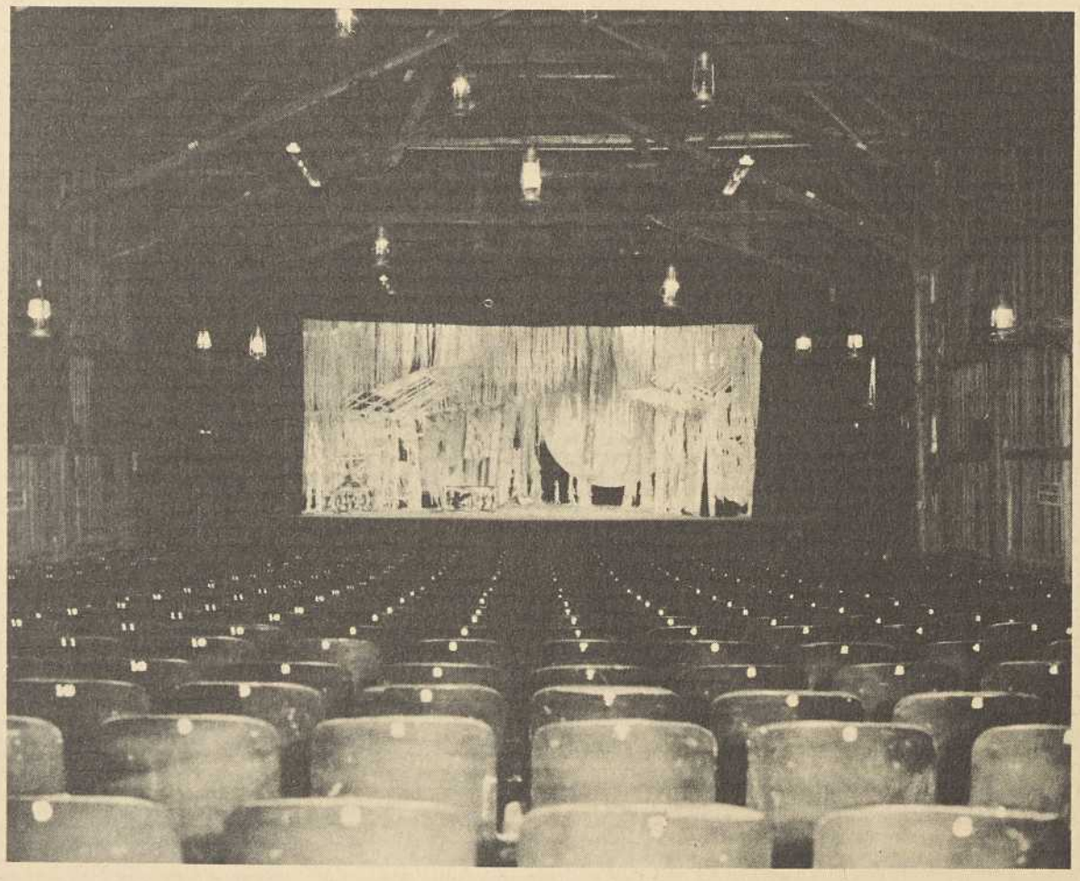
Barns become summer theatres set in beautiful
surroundings.

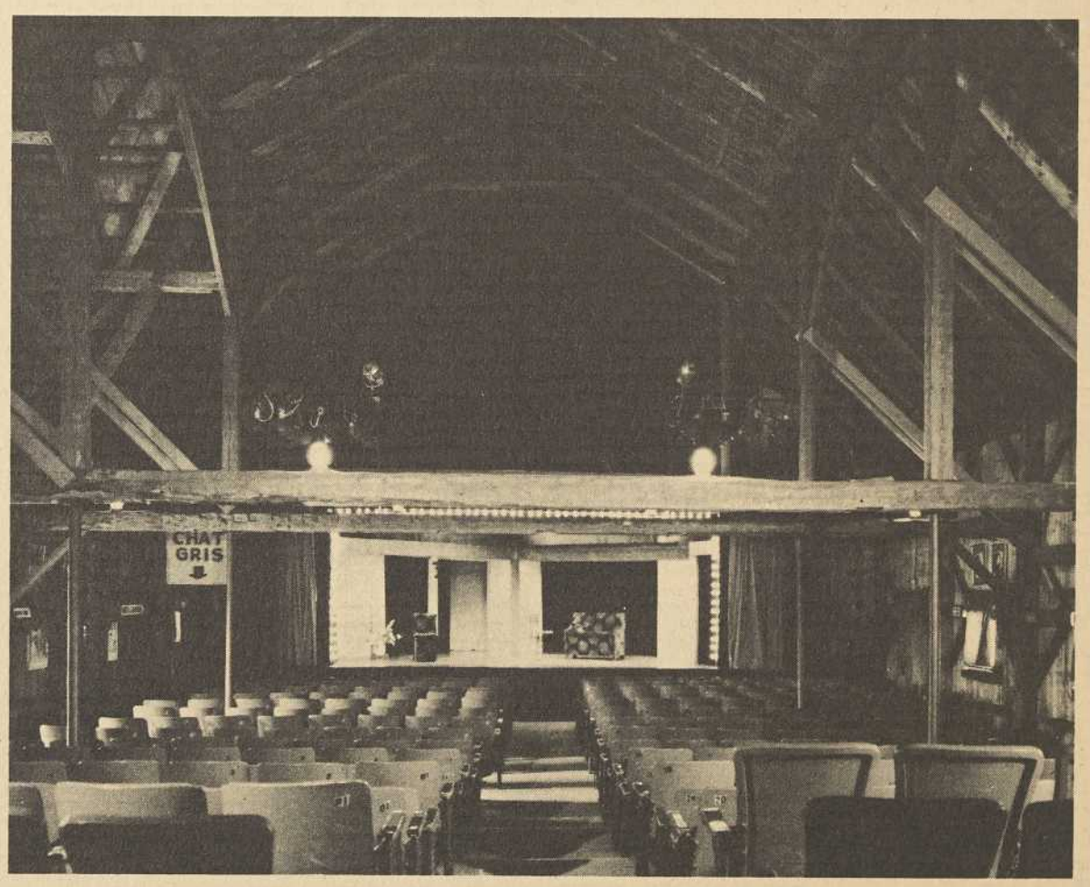
Théâtre des Prairies

Théâtre de la Marjolaine

de prostitution. Là se dépensent des sommes fabuleuses, qui prouvent que l'on est toujours riche pour le plaisir tandis que l'on se dit pauvre pour la charité".

Il revenait à la charge en 1885: "On commence en effet, de bonne foi sans nul doute, à imiter les coutumes d'autres pays et l'on cherche à faire pénétrer dans nos bonnes familles des récréations et des délassements inconnus jusqu'ici et qui ne sont pas sans de graves dangers pour la modestie et la réserve dans lesquelles nos jeunes filles doivent être élevées." . . . "N'y eut-il d'autre danger que celui d'y prendre l'amour du théâtre que notre société catholique devrait repousser les théâtres de société".

L'avertissement peut nous paraître inutilement sévère aujourd'hui, mais il demeure juste si l'on se rappelle qu'à l'époque, notre petit peuple était bien mal préparé à recevoir les idées trop audacieuses ou tout simplement non conformes à l'éducation ou aux habitudes sociales et morales qui étaient fermement entretenues depuis tant d'années.

Ceci explique cela et le répertoire devait en être marqué. Si le théâtre de l'époque est hautement conventionnel, c'est bien sûr qu'il devait correspondre aux conventions dans lesquelles on vivait et là encore il est un miroir fidèle de notre milieu et de nos moeurs.

Mais certaines pièces demeurent particulièrement importantes.

Je songe ici au "Félix Poutré" de Louis Fréchette. De toutes nos pièces canadiennes c'est sans doute celle qui fut la plus jouée. Elle était au répertoire des troupes de tournée et faisait le bonheur des troupes paroissiales. Mais si ce fut la plus jouée il y a trente ans et plus, ce fut peut-être également la plus mal jouée et la plus souvent trahie.

A l'époque, Poutré était considéré comme un héros national. Depuis, l'histoire a révélé qu'il n'était qu'un traître.

lidé po dobu jednoho století netroufali říci nahlas.

Hraje se ostatně tolik, že to až znepokojilo naše biskupy, kteří vyzvali lid ke zdrženlivosti. V r. 1874 napsal Mgre. Bourget při příležitosti zájezdů francouzských a amerických divadelních souborů: "Právě v těchto hnízdech všech neřestí páchány jsou zločiny, jež poškozují pověst nejúctyhodnějších rodin, jakož i klid a bezpečnost občanů. Vynakládají se tam šílené částky k ukojení smyslnosti a mlsnosti. Udržují se tam hříšné vášně, jež vnášejí do domů prostituci. Vydávají se tam pohádkové částky, což svědčí o tom, že lidé jsou vždy dosti bohatí, jedná-li se o rozkoš a vydávají se za chudáky, když jde o milosrdenství."

Přešel znovu do útoku v r.1885: "Lidé začínají, jistě v dobré víře, napodobovat zvyky jiných zemí a objevuje se snaha zavést do našich ctnostných rodin formy zábavy a ukrácení dlouhé chvíle, dosud jim neznámé. To vše je doprovázeno vážným nebezpečím pro skromnost a zdrženlivost, v nichž mají být vychovávány naše dívky . . . " "A kdyby nebylo jiného nebezpečí než to vzbudit lásku k divadlu, naše katolická společnost již jen proto by měla odvrhnout divadelní soubory."

Tato výstraha se nám může dnes zdáti zbytečně přísná, ale nelze jí upřít správnost uvědomíme-li si, že v té době byl náš malý národ velmi špatně připraven přejímat myšlenky příliš odvážné,resp. myšlenky příliš v nesouladu se stavem výchovy a sociálními i etickými zvyklostmi, které byly pevně udržovány po tolik let.

Takové je tedy vysvětlení a stejnými skutečnostmi byl nutně ovlivněn i sám repertoár oněch let. Pakliže divadlo bylo v té době vysoce konvenční, pak tedy proto, že odráželo nutně konvence, jimiž byl tehdejší život spoután; i tak

it and appealed to the people to be prudent. In 1874, Mgr. Bourget had written concerning the French and American theatrical tours: "It is in these haunts of all conceivable vices that are committed crimes that compromise the reputation of the most respectable families, and the peace and security of our citizens. In fact, there, vast sums are squandered to satisfy sensuality and gluttony. There, are fostered evil passions which are filling the houses of prostitution. There, vast sums are squandered, thus proving that people are always ready to spend money on pleasure, but say that they are too poor to give to charity".

He continued his attack in 1885: People are beginning, in fact, no doubt in good faith, to imitate the customs of other countries, and are trying to introduce into our good families forms of recreation and relaxation heretofore unknown to us, which present a grave threat to the reserve and modesty which should be instilled into our young girls." . . . "Even if there were no other danger than that of acquiring a taste for the theatre, our catholic society should resist the encroachment of the theatres".

This warning may seem to us to be unnecessarily severe these days, but it is appropriate, if we recall that at that time our small nation was quite unprepared for ideas that were too daring, or simply not in keeping with the education and social and moral habits which had been deeply entrenched for so many years.

This explains the situation; and the repertoire was bound to be affected by it. If the theatre of the period was extremely conventional, it is because it certainly had to conform to the contemporary conventions, and for this reason it is a true reflection of our environment and customs.

But some plays are particularly important.

L'action se passe en 1837. Poutré s'est enrôlé dans les rangs des insurgés et il a reçu pour mission de faire du recrutement dans les environs de Napierville. Arrêté par les Anglais et emprisonné, Poutré évitera la potence en se faisant passer pour fou.

Sa folie consistera à mépriser et à insulter tout ce qu'il y a de plus sacré pour la tradition britannique: le gouverneur, la reine d'Angleterre et la justice anglaise. Avec une joie cynique il terrorise le juge, les avocats, le shérif, le geôlier et couvre les militaires britanniques de toutes les injures imaginables. Son jeu finit par convaincre les autorités anglaises qui le laisseront s'échapper.

Ce qui me semble particulièrement intéressant ici c'est l'utilisation de la scène pour se libérer, à travers une action dramatique, de la haine de l'Anglais et des complexes refoulés depuis si longtemps. On peut facilement imaginer la joie du public de l'époque devant cette charge grossière et excessive qui exprime cependant mieux qu'aucun orateur n'aurait pu le faire la conscience collective du Canada français.

Et je regrette que ceux qui ont promené cette pièce à travers la province n'y aient vu le plus souvent qu'un vaudeville burlesque quand, bien au contraire, la pièce est un trésor d'insolence et d'anarchie, une remarquable protestation du nouveau nationalisme.

Mais on aurait tort de croire que le théâtre de cette époque n'est qu'une longue lamentation ou qu'une constante opposition nationaliste. Nos auteurs étudieront également d'autres problèmes politiques et sociaux.

Le théâtre est devenu si important au début du siècle comme instrument de culture nationale que la Société Saint-Jean-Baptiste, société nationaliste de Montréal, fait construire une grande salle de théâtre équipée de tous les services et d'une machinerie de scène des plus modernes. Cette salle de plus de 1,200 sièges s'appellera

však odráželo divadlo věrně naše prostředí a naše mravy.

Některé hry zůstávají obzvláště důležité.

Mám tím v prvé řadě na mysli hru "Félix Poutré", jejímž autorem je Louis Fréchette. Byla asi nejčastěji hranou ze všech kanadských her. Byla na repertoáru kočovných společností a byla v oblibě i u divadel farností. Jestliže to byla tedy na jedné straně před třiceti a více lety hra nejvíce hraná, byla to zároveň i hra hraná nejhůře a uváděná nejčastěji způsobem, který zrazoval záměry autora.

V oné době byl Poutré považován za národního hrdinu, mezitím prokázala historie, že to nebyl než zrádce.

Děj hry se odehrává v r.1837. Poutré se přidal ke vzbouřencům a dostal za úkol provádět nábor do vojska vzbouřenců v okolí Napiervillu. Když ho Angličané dopadli a uvěznili, ušel šibenici tím, že se vydával za blázna.

Jeho šílenství spočívalo v tom, že pohrdal vším a zahrnoval nadávkami vše, co bylo nejsvětější pro britskou tradici: guvernéra, anglickou královnu a anglickou justici. S cynickou radostí uváděl v úžas soudce, advokáty, šerifa, žalářníka a zahrnoval britské vojáky všemi jen představitelnými nadávkami. Jeho hra přesvědčila konečně anglické úřady o jeho nepříčetnosti, takže mu umožnily útěk.

Zvláště zajímavou se mi jeví na této hře ta okolnost, že zde došlo k použití divadelní scény k tomu, aby se lidé osvobodili skrze dramatickou akci od své nenávisti k Angličanům, aby se uvolnili od komplexů dlouho potlačovaných. Je si možno snadno představit radost tehdejšího publika při oněch obhroublých a přehnaných výpadech, které ale vyjadřovaly, lépe než kterýkoliv řečník by to dovedl, kolektivní smýšlení francouzské Kanady.

I am thinking here of Louis Fréchette's "Félix Poutré". Of all our Canadian plays it is the one that was most frequently shown. It was in the repertoire of the itinerant theatrical companies, and was a favorite of the local groups. But, if it was the play most frequently performed thirty or so many years ago, it was perhaps the one most badly acted and most often misrepresented.

At that time Poutré was thought of as a national hero: since then history has shown that he was nothing but a traitor.

It happened in 1837. Poutré joined the ranks of the rebels, and he was commissioned to recruit in the Napierville district. Having been arrested by the English, Poutré escaped the gallows by pretending to be crazy.

His madness took the form of scorning and insulting all that was most sacred to the British tradition: the Governor, the Queen of England and English justice. With insolent joy he terrorized the judge, the lawyers, the sheriff, the gaoler, and heaped all imaginable insults on the British soldiery. Finally the British authorities were convinced by his trick, and he was allowed to go free.

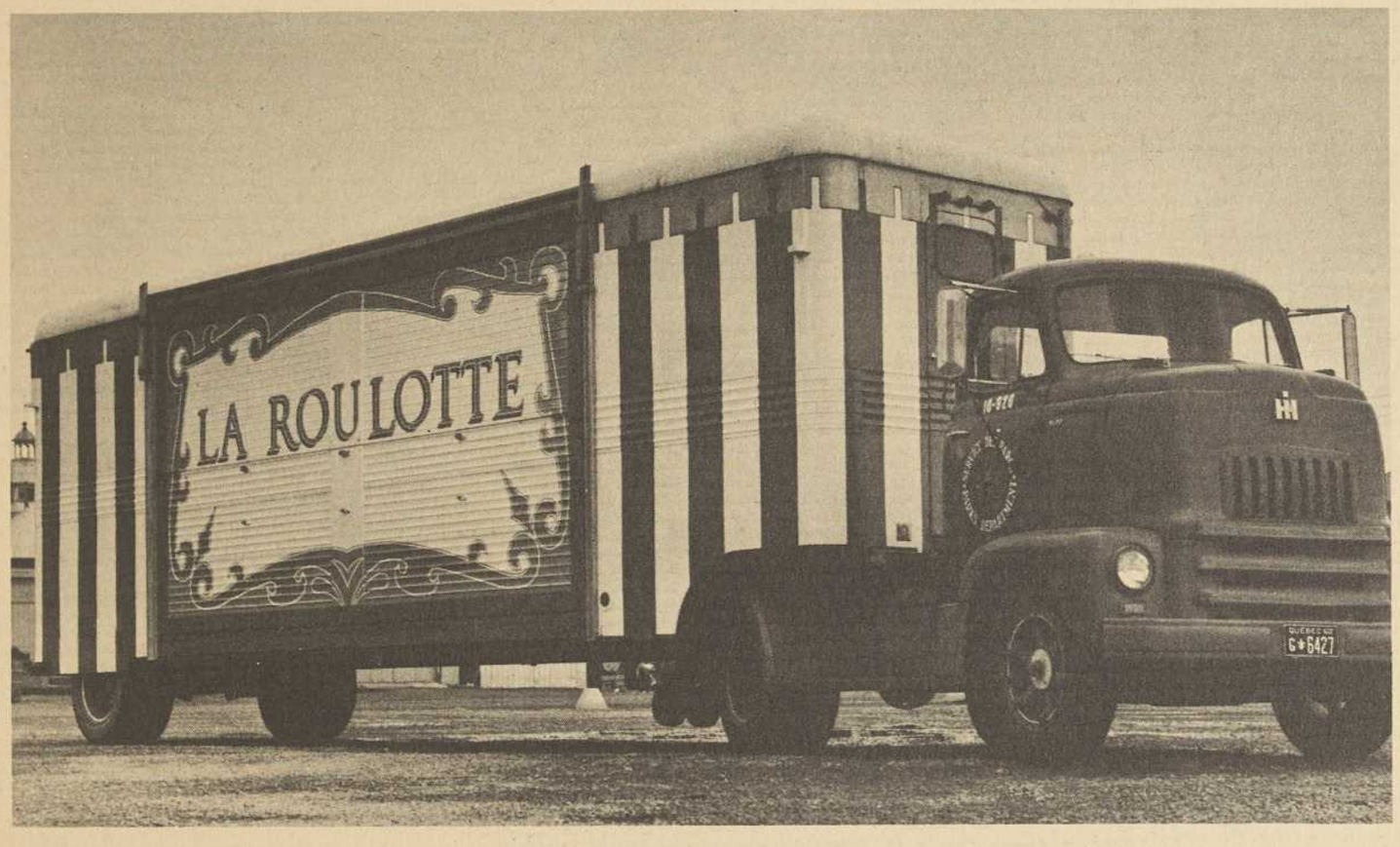
What strikes me as being particularly interesting here is the use of the stage, by the dramatic action, to vent one's hatred of the English and the complexes that had been pent up for so many years. One can well imagine the joy of the audiences of the time on witnessing this crude, violent attack, which expressed better than any orator could have done the collective soul of French Canada.

And I regret to say that those who performed this play throughout the province mostly looked upon it as a mere burlesque, while, quite on the contrary, the play is a real jewel of insolence and anarchy, a noteworthy expression of the protest of the new feeling of nationalism.

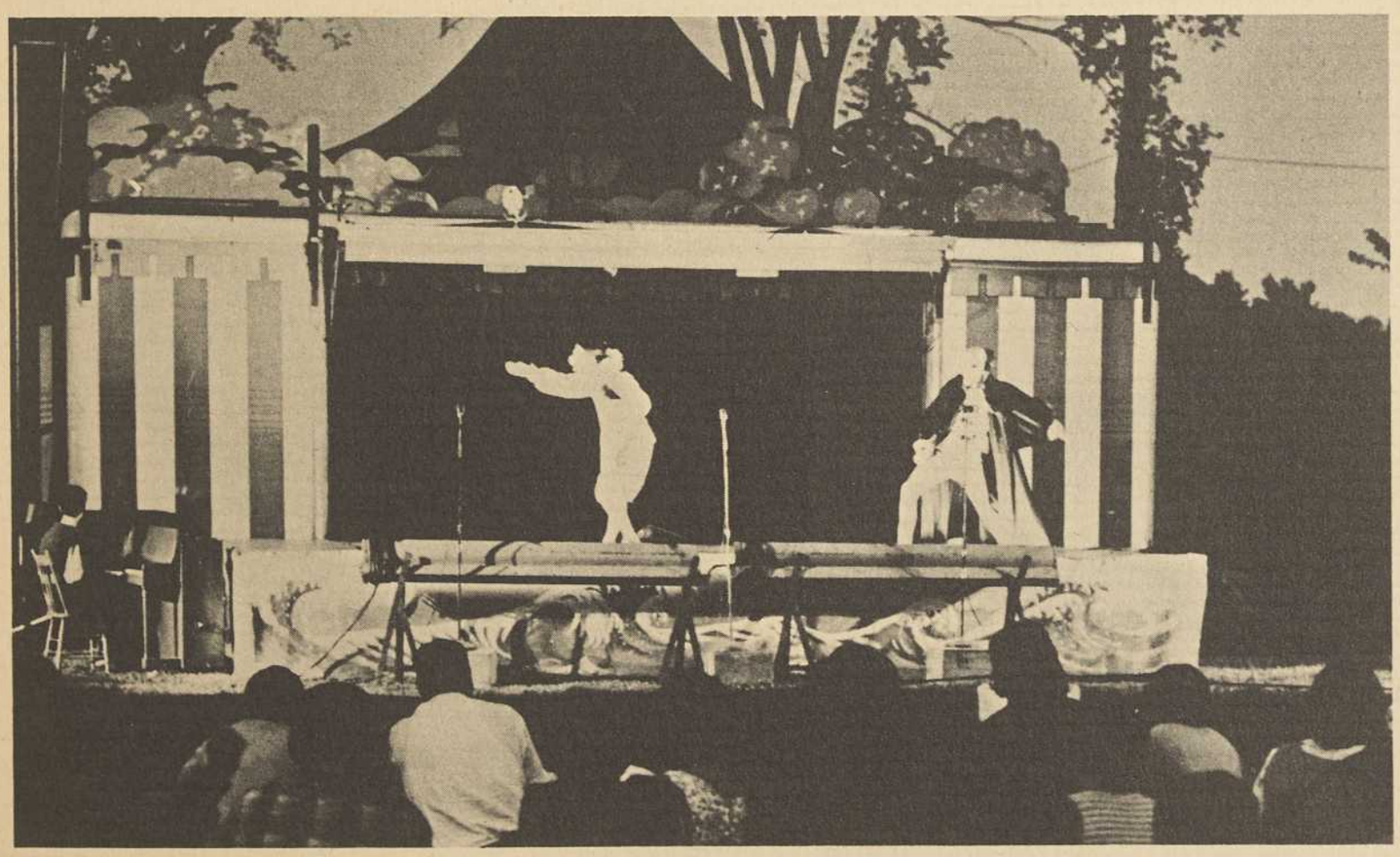
Un théâtre ambulant créé par le Service des Parcs de Montréal pour la joie des enfants de tous âges.

Pojízdné divadlo, vytvořené Správou městských parků v Montrealu, přináší radost dětem každého věku.

The mobile theatre of the Parks Department of Montréal, a summer treat for young and old.

le Monument National. Ce sera pendant de nombreuses années le foyer ardent de la vie française et quelques-uns des plus remarquables talents de notre vie théâtrale s'y révéleront et s'y épanouiront dans la première moitié du siècle.

En 1922, Eugène Corriveau fait représenter "L'antiféministe" dont le personnage principal est un député, apôtre du suffrage féminin à la législature de Québec et le proposeur du projet de loi accordant ce suffrage.

Dix ans plus tôt, "Les Manifestes Electoraux" du Père Hugolin, franciscain, mettaient en scène un candidat aux élections parlementaires pour l'Assemblée législative. Or, le candidat n'a pas de principes. Prié par des délégués de deux comtés situés l'un au nord de la province et l'autre au sud, il accepte de se porter candidat dans ces deux endroits. L'un des deux comtés étant prohibitionniste, il promet d'y faire révoquer la loi des permis d'hôtels. Dans l'autre il promet de faire disparaître les restrictions qui gênent le commerce des boissons alcooliques. Aux uns il promet des manifestes de tempérance et aux autres cinq cents gallons de whisky pour les paroisses du comté.

Mais le domestique se trompe dans les envois et, bien entendu, les espoirs du candidat sont anéantis.

Les pièces sur la politique provinciale sont assez fréquentes. D'autres auteurs cherchent à arrêter l'exode des Canadiens français en Nouvelle-Angleterre (U.S.A.) et d'autres enfin mettront en garde les gens de la campagne contre l'attrait de la ville et de l'usine. La première Grande Guerre fournit à nos auteurs l'occasion d'exalter l'héroïsme du Canadien français. Mais, là encore, c'est une occasion de raffermir les liens avec la France plutôt que de participer

Lituji toho že ti, kteří tuto hru hráli po celém venkově, nepovažovali ji často za více než burleskní vaudeville, zatím co ve skutečnosti šlo o hru, která je pokladem drzosti a anarchie, pozoruhodným protestním projevem nového nacionalismu.

Bylo by však omylem se domnívat, že divadlo je v tomto období pouze dlouhým nářkem nebo jen projevem nacionalistické opozice. Naši autoři studují problémy politické a sociální povahy.

Divadlo se stalo na počátku století tak důležitým nástrojem národní kultury, že Společnost sv. Jana Křtitele, montreálská nacionalistická společnost, dala postavit velký divadelní sál se všemi nutnými službami a s nejmodernějším tehdy scénickým zařízením. Tento sál o více než 1.200 sedadlech byl nazván "Národní památník". Po dlouhá léta byl ohniskem francouzského života a někteří z nejtalentovanějších představitelů našeho divadelního života byli právě tam objeveni a mohli se tam rozvinout během první poloviny našeho století.

V r. 1922 uvádí Eugène Corriveau na scénu "Antifeministu", kde hlavní postavou je poslanec, stoupenec práva žen volit poslance do quebeckého parlamentu, autor návrhu zákona, kterým bylo posléze toto právo ženám přiznáno.

Deset let předtím hra "Volební prohlášení" františkána P. Hugolina uvedla na scénu postavu kandidáta ve volbách do zákonodárného shromáždění. Ve hře jde o kandidáta bezzásadového. Protože je o to požádán delegáty dvou hrabství, z nichž jedno leží na severu provincie a druhé na jihu, přijme kandidaturu v obou volebních obvodech. Jedno z hrabství je pro prohibici a kandidát tam slibuje, že se zasadí o zrušení zákona, kterým bylo umožněno udílet povolení hotelům k prodeji alkoholu. V druhém hrabství slibuje naopak, že dá zrušit všechna

But it would be a mistake to think that the theatre of this era was nothing but an endless lament, or an unrelenting nationalistic opposition. Our writers were considering other political and social problems.

At the beginning of the century the theatre became so important as an instrument of national culture, that the St. John the Baptist Society, a nationalistic society in Montréal, had a large theatre built, equipped with all facilities and one of the most modern scenery installations. This theatre, seating more than 1,200, was called the National Monument. It was to be for many years the focal centre of French life, and some of the most talented figures of our theatrical world made their début and developed their talents there in the first half of the century.

In 1922, Eugène Corriveau produced "The Misogynist" in which the main character is a member of parliament, and an advocate of female suffrage in the legislative assembly of Québec who proposed the bill granting this suffrage.

Ten years earlier, the "Electoral Manifestos" of the Franciscan, Father Hugolin, put on stage a candidate for the parliamentary elections to the Legislative Assembly. Now, the candidate was quite unscrupulous. At the request of the delegates from two counties situated one in the north and the other in the south of the province, he agrees to stand for both places. As one of the two counties is prohibitionist, he promises to get the liquor license law repealed. In the other, he promises to get rid of the restrictions hampering the sale of alcoholic beverages.

To one group he promises temperance manifestos, and to the other five hundred gallons of whisky for the parishes of the county. But the servant sends them to the wrong places, so, needless to say the candidate's hopes are dashed.

aux combats de l'Empire britannique. Dans "Le Retour" d'Auguste Choquette, le pathos triomphe dans l'arrivée du militaire qu'on croit sain et sauf et qui revient aveugle.

Dans "Âmes Françaises", d'Aimé Plamondon, le jeune avocat québécois laisse foyer, femme et enfant pour aller combattre avec les siens et aider la France à repousser l'envahisseur de son sol. Il confie à son ami que "l'heure est proche où la Providence réunira tous les fils de France dans une même communion à l'âme de la Patrie qui est à jamais chrétienne et catholique". Il songe au bonheur de retrouver la foi perdue, sur cette terre où ont vécu, lutté et prié ses valeureux ancêtres!

On remarque donc que le souci constant du peuple demeure sa survivance, le maintien de sa langue, de sa foi et de ses traditions.

Le Québec est, depuis le milieu du 19e siècle, un centre des grandes tournées européennes et américaines. Après Sarah Bernhardt, Charles Dickens, Edmund Kean, Irving, Martin Harvey, De Féraudy, Pierre Magnier, Firmin Gémier, Cécile Sorel et Romuald Joubé, ce furent John Gielguld, Louis Jouvet et Ludmilla Pitoëff qui nous visitèrent, puis Michael Redgrave, Laurence Olivier, les comédiens du Old Vic, les Abbey Players, la Comédie-Française, le Théâtre Madeleine Renaud-Jean-Louis Barrault, le T.N.P. de Jean Vilar, la Comédie de Saint-Etienne de Jean Dasté, les innombrables tournées américaines, Fialka de Prague, Raevsky du Théâtre d'Art de Moscou, l'Opéra de Pékin et enfin les grands théâtres d'opéras du monde et les plus célèbres compagnies de ballet.

En 1925, on comptait à Montréal cinq théâtres français faisant une saison régulière et donnant pour la plupart deux représentations par jour.

omezení, jež brání volnému obchodu s alkoholem. Pro jedny má připravena prohlášení o abstinenci a druhým slibuje pět set galonů whisky na každou farnost v hrabství.

Sluha se však zmýlí při expedici dopisů a tak jsou naděje kandidáta přivedeny vniveč.

Hry, jejichž tematem je provinční politika, jsou dosti časté. Jiní autoři se snaží zastavit odliv francouzských Kanaďanů do Nové-Anglie /USA/ a jiní opět varují vesničany před svody města a továrny. První světová válka poskytla autorům příležitost k exaltaci hrdinství francouzských Kanaďanů. I v tom případě jde však spíše o utužení svazků s Francií než o účast na zápasech britského imperia. V divadelní hře "Návrat", jejímž autorem je Auguste Choquette, zazní patetická nota, když se vrací do vlasti osleplý voják, o němž se věřilo, že zůstal živ a zdráv.

Ve hře "Francouzské duše" od Aimé Plamondona opustí mladý quebecký advokát domov, ženu a děti a jde bojovat, společně se svými krajany, aby pomohl Francii odrazit útočníka. Svěřuje se svému příteli: "Hodina je blízká, kdy Prozřetelnost sjednotí všechny syny Francie v jednotě ducha jediné Vlasti, která je navždy křesťanská a katolická". Přemítá o štěstí znovunabytí víry v zemi, kde žili, bojovali a modlili se jeho stateční předkové.

Je tedy možno říci, že úsilí lidu směřuje stále k přežití, zachování jazyka, víry a vlastních tradic.

Od poloviny devatenáctého století je Quebec hojně navštěvován zahraničními divadelními společnostmi: Sarah Bernhardt, Charles Dickens, Edmund Kean, Irving, Martin Harvey, de Féraudy, Pierre Magnier, Firmin Gémier, Cécile Sorel a Romuald Joubé, po nich John Gielguld, Louis Jouvet a Ludmila Pitoeff a ještě později Michael Redgrave, Laurence

There were frequent plays dealing with provincial politics. Other writers try to check the exodus of French-Canadians to New-England in the United States, while others warn the country folk against the lure of the town and the factory. The First World War gave our writers a chance to extol the heroism of the French-Canadian. But, here again, there was an opportunity to strengthen the ties with France, rather than to participate in the battles of the British Empire. In "The Return" of Auguste Choquette, pathos is the main theme, in the return of a soldier thought to be safe and sound who comes back blind.

In "French Souls" by Aimé Plamondon, the young Québec lawyer leaves his home, his wife and his child, to go and fight side by side with his countrymen and help France to repulse the invader from her soil. He confides to his friend that "the hour is near when Providence will reunite all the sons of France in one communion with the soul of the Motherland, which is for ever Christian and Catholic". He dreams of the joy of finding once again the lost faith in this land where his valiant ancestors fought and prayed!

It is to be noted, then, that the constant concern of the nation is its survival, and the maintenance of its language, its faith and its traditions.

Since the middle of the nineteenth century, Québec had been a centre of the great European and American theatrical circuits. After Sarah Bernhardt, Charles Dickens, Edmund Kean, Irving, Martin Harvey, de Féraudy, Pierre Magnier, Firmin Gémier, Cécile Sorel and Romuald Joubé, there were John Gielguld, Louis Jouvet and Ludmilla Pitoeff, who visited us, then Michael Redgrave, Laurence Olivier, The Old Vic Company, The Abbey Players, the Comédie Française, the Théâtre Madeleine Renaud-Jean-Louis

Quand, vers 1930, les troupes parisiennes quittent Montréal, après avoir occupé ses principaux théâtres pendant près de vingt ans, le théâtre canadien-français aura enfin l'occasion de se former professionnellement. Mais il y aura, pour un temps, carence d'auteurs originaux. Le théâtre parisien a marqué notre population et nos hommes de lettres et c'est un répertoire d'imitation qui sera entretenu pendant quelques années.

Dans cette imitation, dont Yvette Mercier-Gouin est le chef de file, c'est le désir de renouer les liens avec la France qu'il faut retenir. Une génération habituée pendant tant d'années à fréquenter régulièrement les comédiens parisiens, à discuter dans les salons de Bataille, d'Ohnet, de Brieux, de Porto-Riche, de Coolus, de Wolf, de Francis de Croisset, de Bernstein, de Curel, de Géraldy, de Sacha Guitry, et de Kistemaecker, de Verneuil, de Dumas et de Sardou se résigne mal à l'abandon. Elle se résigne si mal d'ailleurs qu'une grande partie de ce public cessera de fréquenter le théâtre pour rechercher au cinéma un répertoire et des comédiens qui lui sont familiers et agréables.

Et, pendant que Montréal se préoccupe pour un moment de sa gloire et de son prestige de métropole, ailleurs les troupes d'amateurs continuent à maintenir la vie française par le théâtre. Des tournées sillonnent le Canada tout entier de l'est à l'ouest, jouant des paysanneries, des mélodrames, des pièces moralisatrices, de patronage et aussi, de temps en temps, quelque plagiat maladroit ou quelque adaptation naïve.

A Saint-Boniface, A.C. de la Lande écrit sans relâche des pièces qui ont odeur de France mais qui parfois sont l'illustration assez fidèle de la vie canadienne.

D'ailleurs Charles Gill, le poète de notre langue, avait joliment exprimé cette nostalgie qui nous retenait à la France: "Les fleurs

Olivier, divadlo Old Vic, Abbey Players, Comédie Française, divadlo Madeleine Renaud a Jean-Louis Barrault, Vilarovo TNP, divadlo ze Saint Etienne v čele s Jean Dasté, jakož i nesčetné množství souborů amerických, Fialka z Prahy, Rajevsky z MCHATu, Pekinská opera a konečně velké operní celky z celého světa, jakož i nejslavnější baletní soubory.

V r. 1925 bylo v Montrealu pět stálých francouzských divadel, jež uváděla většinou dvě představení denně.

Když kolem roku 1930 opustily francouzské divadelní společnosti Montreal, kde předtím ovládaly po dobu skoro dvaceti let hlavní scény, dostalo francouzsko-kanadské divadlo konečně příležitost vychovávat své odborné kádry. Pařížské divadlo poznamenalo bezpochyby naše obecenstvo i naše literáty a tak, po dobu několika let, převažovala ještě tvorba založená na napodobování pařížského vzoru.

Pokud se týče tohoto směru, jehož vůdčí postavou byla Yvette Mercier-Gouin, je třeba vyzvednout zvláště snahu o znovunavázání svazků s Francií. Celá jedna generace, která po řadu let byla zvyklá chodit na pařížské komedie a diskutovat v salonech o autorech jako Bataille, Ohnet, Brieux, Porto-Riche, Coolus, Wolf, Francis de Croisset, Bernstein, Curel, Géraldy, Sacha Guitry, Kistemaecker, Verneuil, Dumas a Sardou, nerada se s nimi loučila. Toto šlo až tak daleko, že velká část obecenstva přestala chodit do divadla a počala hledat svou zábavu v biografu, kde program i herci byli bližší jeho vkusu.

Zatím co Montreal se po určitou dobu staral o svou slávu a prestiž metropole, skupiny ochotníků pokračovaly v jiných místech ve snaze udržet, za přispění divadla, francouzský živel při životě. Podnikaly zájezdy po Kanadě, od východu na západ a hrály hry z vesnického

Barrault, Jean Vilar's T.N.P., Jean Dasté's Comédie de Saint-Etienne, countless American itinerant companies, Fialka from Prague, Raevsky from the Art Theatre of Moscow, The Pekin Opera and finally the great opera companies of the world and the most famous ballet companies.

In 1925, there were five French theatres in Montreal playing a regular season, and mostly giving two performances a day.

When, about 1930, the Parisian theatre groups left Montreal, after having performed in its main theatres for nearly twenty years, the French-Canadian theatre at last had the chance to develop on a professional basis. However, for some time there was a dearth of original writers. The Parisian theatre had left its mark on our population and our men of letters, and for some years the plays that were being produced were imitations.

In this imitation, in which Yvette Mercier-Gouin is the leader, it was the desire to keep the links with France that had to be noted. A generation that for so many years had been accustomed to going to see French actors perform and to discussing in the salons Bataille, Ohnet, Brieux, Porto-Riche, Coolus, Wolf, Francis de Croisset, Bernstein, Curel, Géraldy, Sacha Guitry, Kistemaecker, Verneuil, Dumas and Sardou, is not very willing to give it up. They were indeed so unwilling to resign themselves to the situation that a large number of these theatre-goers stopped going to the theatre to find in the cinema the plays and actors they knew and loved.

While Montréal was for a time preoccupied with its glory and prestige as a metropolis, elsewhere in the province amateur theatrical groups were continuing to preserve the French way of life through the theatre. Touring companies threaded the whole country from east to west, performing rustic plays, melodramas, plays moralizing about the evils of patronage,

sacrées des bords de la Seine que nous voulons cultiver ici, ont à souffrir de la neige et des grands vents. Pourtant, si elles sont chétives, l'espèce en est bonne . . . elle s'acclimatera . . . nous verrons à ce qu'elles ne meurent pas".

života, melodrama, moralizující hry pro dobročinné spolky a čas od času i nějaký neobratný plagiát nebo nějakou naivní adaptaci.

V Saint-Boniface píše zatím stále A.C. de la Lande hry, které sice mají vůni Francie, jež však občas dosti věrně zobrazují kanadskou skutečnost.

Náš básník Charles Gill ostatně dobře vyjádřil onu nostalgii, která nás poutala k Francii: "Posvátné květy od břehů Seiny, které zde chceme pěstovat, trpí sněhem a silnými větry. Nicméně, i když jsou slaboučké, jsou z druhu, který je odolný . . . který se bude aklimatizovat . . . a postaráme se o to, aby neuhynuly".

and also, from time to time, some clumsy imitation, or naive adaptation.

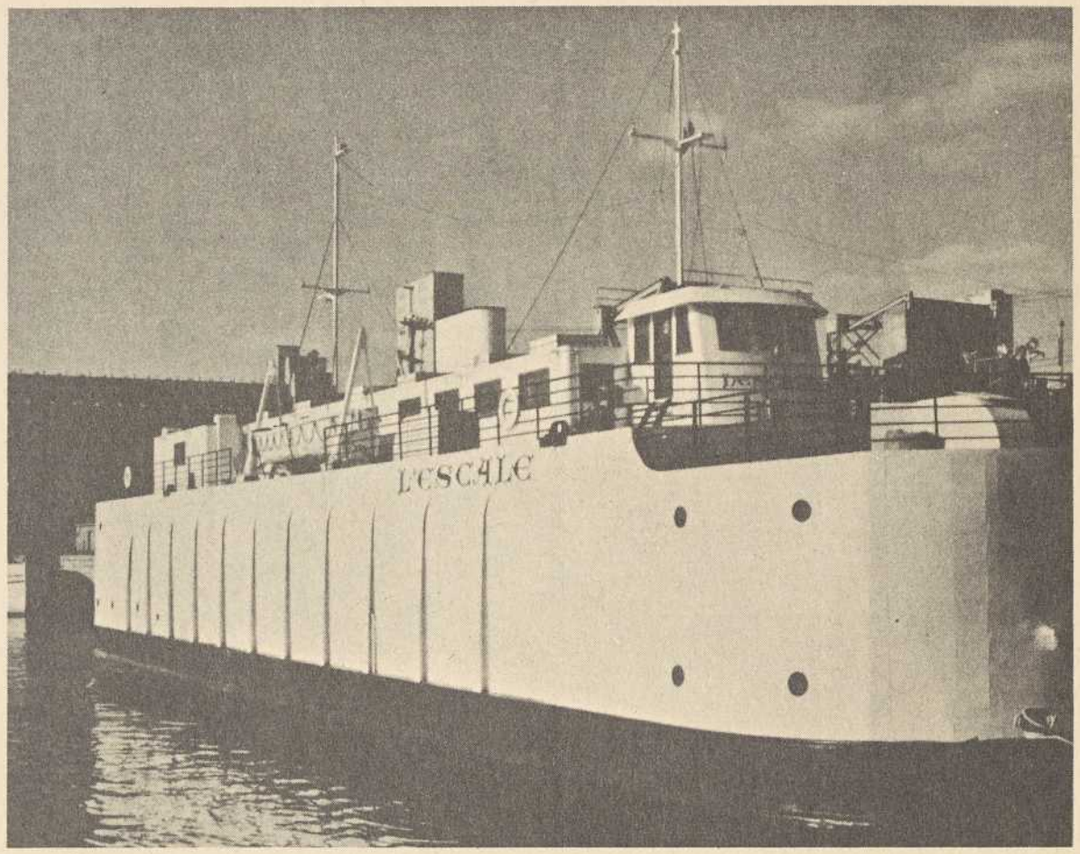
At Saint-Boniface, A. C. de la Lande endlessly churned out plays, which had a French flavour, but which at times were quite a true representation of Canadian life.

Furthermore Charles Gill, the poet of our language, had expressed rather nicely the nostalgia which ties us to France: "The flowers from the banks of the Seine that we want to cultivate over here have to suffer from the snow and biting winds," he wrote. "And yet, if they are rather puny, they are of a good species . . . they will get acclimatised . . . we will see to it that they do not die."

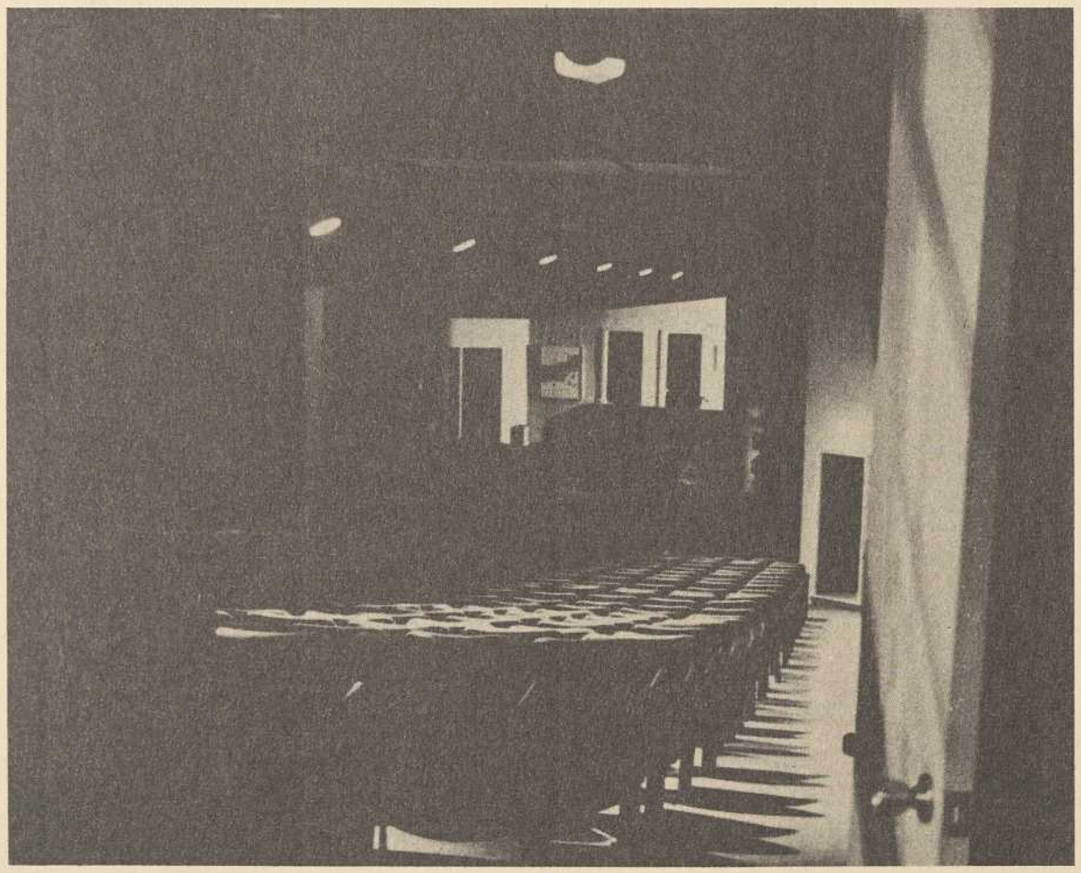
Le bateau-théâtre L'ESCALE parcourt le Saint-Laurent et les Grands Lacs, l'été, et s'ancre à Montréal, l'hiver.

Divadlo-lod' "Escale" pluje v létě po Svatém Vavřinci a Velkých jezerech a v zimě kotví v Montrealu.

The show-boat L'ESCALE brings theatre to the people along the shores of the Saint-Laurent River and the Great Lakes during the summer and operates in the port of Montréal during the winter.

UN SIGNE DES TEMPS

En 1929, Léopold Houlé avait écrit une petite pièce toute simple, sans prétention, gentille, charmante, très fleur bleue, qui dépassa en succès tous les espoirs de l'auteur et de sa troupe. "Le Presbytère en fleurs" devait rapidement accéder à la cinquantième représentation ! Cette comédie qu'on lit aujourd'hui avec un certain sourire est également une époque de notre théâtre.

Elle révèle un changement profond dans notre évolution. Pour la première fois, un curé bon enfant, doux, poète et tendrement bourru, s'installe sur notre scène avec sa ménagère et son bedeau. Il favorisera les amours de Jean-Marie et de Claudette. On était davantage habitué jusqu'ici au missionnaire héroïque qu'au curé sur la scène. Voilà donc abolis les murs du presbytère et la religion devient tout à coup l'affaire de tout le monde puisque le curé se révèle tout aussi bien un personnage de théâtre que le bourgeois, le bandit, le militaire ou l'aventurier.

C'est un signe des temps ! En 1935, Robert Choquette donne naissance au CURÉ DE VILLAGE, notre premier roman radiophonique, qui devait être le début d'une littérature dramatique abondante et fort populaire.

Il m'apparaît impossible de dissocier ici le théâtre radiophonique et le théâtre à la télévision du théâtre sur scène.

C'est par la radio et par la télévision que s'est peu à peu installé au Canada français un théâtre permanent qui reflète pleinement notre personnalité, nos habitudes de vie, notre tempérament et notre présence française en Amérique.

Et je suis constamment émerveillé par l'occasion exceptionnelle offerte à Radio-Canada, en particulier, d'analyser jour après jour et semaine après semaine les aspects si variés et si séduisants de notre évolution historique et sociale. Chronique de la vie campagnarde du début du siècle; chronique de l'époque tragique de la deuxième Grande Guerre; chronique de la période de coloni-

ZNAMENÍ ČASU

V r. 1929 napsal Léopold Houlé malou hru, velmi jednoduchou, bez ambicí, milou, pěknou, velmi "domáckou" a jež dosáhla úspěchu, který zdaleka předstihl veškerá očekávání autora a jeho souboru. "Fara v květech" dosáhla brzy padesáti repris! Tato hra, při jejíž četbě se dnes neubráníme pousmání, charakterizuje rovněž určitou etapu dějin našeho divadla.

Vyjadřuje hlubokou proměnu v našem vývoji. Poprvé se objevuje na scéně farář, trochu prostoduchý, milý, básník a přitom lehce nevrlý, spolu se svou hospodyní a svým kostelníkem. Podporuje lásku Jana a Claudetty. Do té doby bylo obecenstvo spíše zvyklé vídat na scéně hrdinného misionáře než faráře. Napříště je fara zbavena zdí jež ji obepínaly a náboženství se stává pojednou záležitostí všech, jakmile se farář stává divadelní postavou stejně jako měšťan, lupič, voják nedo dobrodruh.

Je to znamení času! V r. 1935 píše Robert Choquette "Vesnického faráře", naši prvou rozhlasovou hru, která je počátkem velmi početné a populární rozhlasově-dramatické literatury.

Zdá se mi, že je ostatně nemožné oddělit zde rozhlasovou a televizní hru od normálního divadla.

Díky rozhlasu a televizi vzniklo ve francouzské Kanadě pozvolna divadlo, které plně vyjadřuje naši osobitost, naše životní návyky, náš temperament a samu francouzskou přítomnost na americkém kontinentě.

Jsem stále okouzlen výjimečnou příležitostí, kterou má zejména Radio-Canada, analyzovat den ze dne a týden po týdnu rozmanité a tolik svůdné aspekty našeho historického a sociálního vývoje. Je to kronika našeho vesnického života z počátku století, kronika tragických let druhé světové války, kronika let francouzského koloniálního panství, kronika života měštanů i dělníků, velkého města i maloměsta, dětí a mládeže. Veškeré tyto hry odrážejí ducha

A SIGN OF THE TIMES

In 1929, Léopold Houlé wrote quite a simple, charming, unpretentious, harmless little play, the success of which surpassed all the expectations of the author and his group of players. "The Presbytery in Bloom" quickly reached its fiftieth performance! This comedy, which is rather smiled at to-day, is really a milestone in the development of our theatre.

It marks a fundamental change in our evolution. For the first time, a gentle, good-natured priest, who is a poet and rather rough, but in a nice sort of way, comes on the scene with his housekeeper and verger. He will encourage the love between Jean-Marie and Claudette. Up to this time people were more used to seeing the heroic missionary on the stage than the parish priest. So here we see the presbytery walls removed, and religion suddenly becoming everyone's concern, as the priest shows himself to be as much a stage character as the middle-man, the bandit, the soldier or the adventurer.

It was a sign of the times! In 1935, Robert Choquette brought forth the "VILLAGE PRIEST", our first radio drama, which was to be the beginning of an abundant and most popular form of dramatic writing.

To me it seems impossible at this point to dissociate the radio and television play from the stage play.

It is through the radio and television that little by little a permanent theatre, giving full expression to our personality, our way of life, our temperament and our French presence on the American continent, has been established in French-Canada.

And I constantly wonder at the opportunity that is offered, to Radio-Canada in particular, of analysing day after day, week after week the different aspects of our historic and social evolution, which

sation française; chronique de la vie bourgeoise et de la vie ouvrière, de la cité et de la petite ville, de la jeunesse et de l'adolescence, toutes ces pièces reflètent l'âme de notre peuple et l'acheminement de notre nation.

Nous avons ainsi fait l'inventaire de nos ressources humaines, de nos traditions et de nos moeurs, nous nous sommes systématiquement penchés sur le coeur de la nation pour écouter son souffle et pour entendre battre son pouls.

našeho lidu a ukazují cestu, po níž se ubírá náš národ.

Díky tomu jsme mohli přehlédnout a uvědomit si své lidské zdroje, své tradice a mravy, poznali jsme lépe srdce národa, abychom mohli lépe ještě slyšet jeho tep.

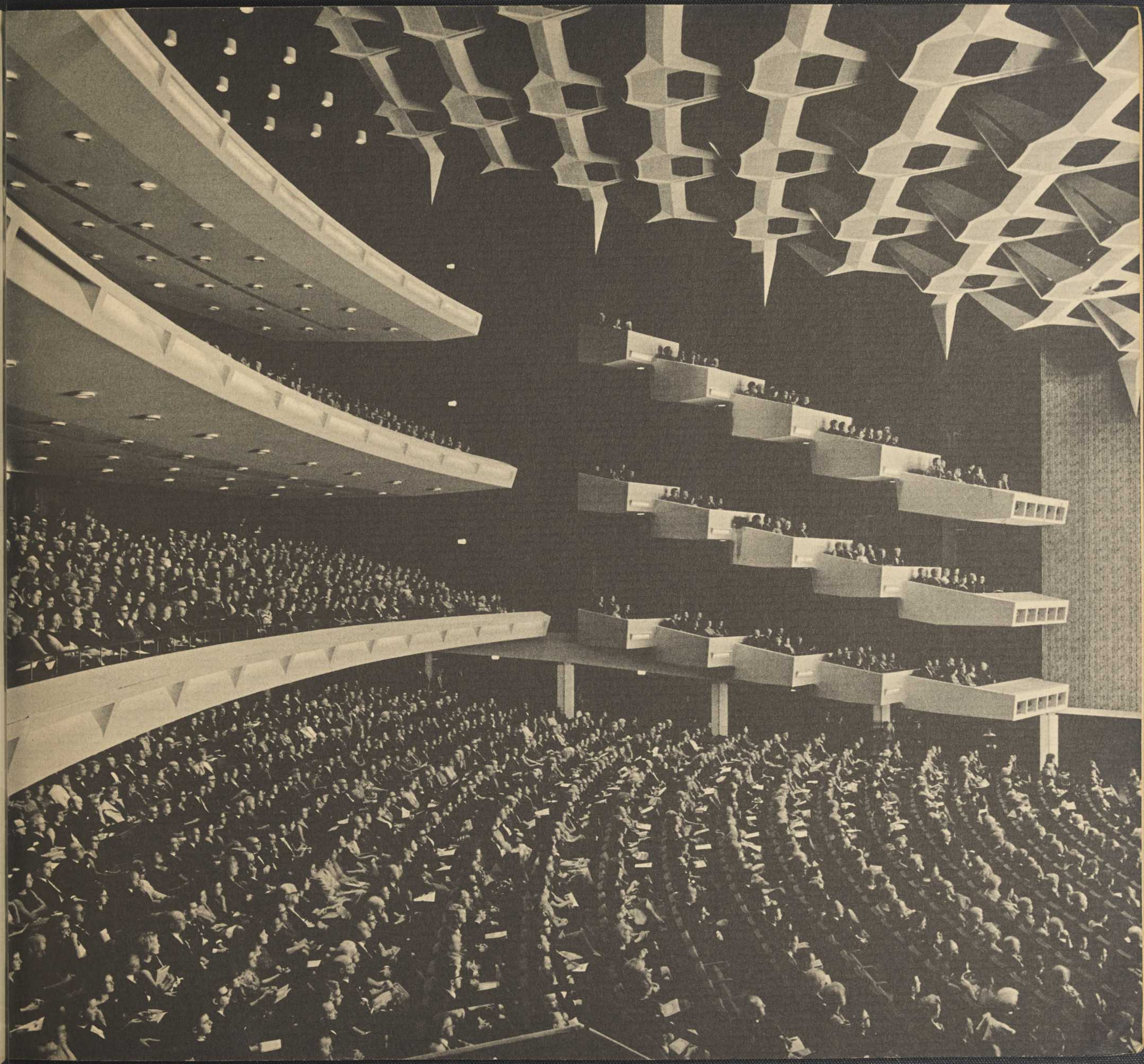
is so varied and fascinating. A chronicle of country life at the beginning of the century; a chronicle of the tragic period of the Second World War; a chronicle of the period of French colonization; a chronicle of the middle-classes and the workman, of the city and small town, of childhood and youth. All these programmes reflect the soul of our people, and the direction our nation is taking.

Thus we have taken stock of our human resources, our traditions and customs, we have bent in sympathy over the heart of the nation to hear it breathing and take its pulse.

La Grande Salle Wilfrid-Pelletier de la Place des Arts, à Montréal. Le rendez-vous du monde entier à l'Expo '67.

Koncertní a operní sál Wilfrida Pelletiera na Place des Arts v Montrealu, kde si během EXPO 67 podávají ruce umělci všech národů.

Cross-roads of the world at Expo '67, the concert and opera house Wilfrid-Pelletier in Montréal.

LA RÉVOLUTION TRANQUILLE

Mais la réalité québécoise n'est plus aujourd'hui l'unique préoccupation de nos auteurs. "Puisque c'est là notre patrie, écrivait Marcel Dubé il y a quelques années, puisque nous ne voulons pas borner nos regards aux seules frontières de notre province mais étendre les bras jusqu'aux rivages rocailleux et sauvages de Terre-Neuve, jusqu'aux fjords embrumés de la Colombie-Britannique, et faisant les quatre points cardinaux, jusqu'au pays du soleil de minuit, jusqu'aux frontières redoutables des Etats-Unis, il faudrait bien que quelqu'un nous révèle un jour ce qu'est en réalité l'âme collective de la nation canadienne. Et cela pas un politicien ne le fera, pas un savant, pas un industriel . . . mais un poète! Un poète qui se sera attardé à "connaître" en profondeur l'âme rugueuse de ce demi-continent qui n'a pas encore cinq siècles d'histoire".

Nouvelle conscience! Elargie et dépassée cette première conscience qui était la manifestation de notre force, de notre volonté d'être et de demeurer français dans une Amérique anglaise et dans un Canada anglais.

Pour ceux dont les oeuvres ont été traduites, jouées et commentées par le Canada anglais, c'est la découverte d'un monde plus vaste qui s'étend maintenant d'une mer à l'autre. Gratien Gélinas, Marcel Dubé, Félix Leclerc, Jacques Languirand, Maurice Gagnon et Roger Lemelin sont de ceux-là.

Depuis quinze ans, le théâtre est devenu partie intégrante de notre vie. Nous le devons beaucoup à Gratien Gélinas qui, il y a vingt ans déjà indiquait l'orientation que devait prendre notre théâtre. Il demeure aujourd'hui un chef de file. Nous lui devons Fridolin, Tit-Coq, le notaire Jean-Baptiste Laframboise et Bousille, ces trouble-fêtes de notre évolution.

Ce sont là des portraits justes et gênants de notre monde intérieur: complexes, superstitions, religiosité, rancunes, hantises,

POKOJNÁ REVOLUCE

Realita současného Quebecu není však dnes již jedinou starostí, jediným námětem našich autorů. "Protože naše vlast je zde", napsal před několika lety Marcel Dubé, "protože nechceme omezit svůj pohled pouze na naši provincii, ale protože chceme rozpřáhnout paže až k hornatým a divokým břehům Nového Foundlandu, až k mlhou obestřeným fjordům Britské Kolumbie a — máme-li pohlédnout na všechny čtyři světové strany — až k zemi, kde panuje polární noc a až hrozivým hranicím Spojených států, bylo by skutečně třeba, aby nám někdo jednoho dne odkryl čím je ve skutečnosti kolektivní duše kanadského národa. To se podaří sotva nějakému politikovi, vědci, průmyslníkovi . . . ale podaří se to básníkovi. Básníkovi, který do hloubky probádá rozeklanou duši tohoto polokontinentu, který ještě nemá za sebou ani pět století historie."

Toto znamená nový stupeň uvědomění! Je překonán první stupeň procesu sebeuvědomování, který se vyznačoval projevy naší síly, naší vůle být a zůstat francouzskými v anglické Americe a v anglické Kanadě.

Autorům, jejichž hry byly přeloženy, hrány a komentovány v anglické Kanadě, šlo o objevení širšího světa, světa, který se již rozprostíral od jednoho moře ke druhému. K těmto autorům patří Gratien Gélinas, Marcel Dubé, Félix Leclerc, Jacques Languirand, Maurice Gagnon a Roger Lemelin.

Během posledních patnácti let stalo se divadlo nedílnou součástí našeho života. Vděčíme za to hodně Gratienu Gélinasovi, který před dvaceti lety naznačil směr, kterým se má náš divadelní vývoj ubírat. Dodnes zůstává vůdcem školy. Jemu vděčí za svůj vznik Fridolin, Tit-Coq, notář Jean-Baptiste Laframboise a Bousille, tito kazimíři našeho rozvoje.

THE QUIET REVOLUTION

But to-day the reality of Québec is no longer the sole preoccupation of our writers. "Since it is our country", wrote Marcel Dubé some years ago, "since we do not wish to limit our horizons simply to the frontiers of our provinces, but to stretch out our hands to the wild, rocky shores of Newfoundland, to the mist-enshrouded fjords of British-Columbia, and, turning to the four points of the compass, as far as the land of the midnight sun, and the formidable frontiers of the United-States, some day someone should reveal to us what the collective soul of the Canadian nation really is. And that no politician, no scholar, no industrialist will tell us . . . but a poet! A poet who has lingered long enough to really get to know in depth the rugged soul of this half-continent whose history, as yet, takes us back less than five hundred years".

A new consciousness! Now broadened and surpassed is that first consciousness which was the manifestation of our strength, of our will to be and to remain French in an English America and an English Canada.

For those whose works have been translated, acted and commented upon by English Canada, it is the discovery of a wider world which now stretches from ocean to ocean. Gratien Gélinas, Marcel Dubé, Félix Leclerc, Jacques Languirand, Maurice Gagnon are some of these.

For fifteen years the theatre has become an integral part of our life. This is largely owing to Gratien Gélinas, who, twenty years ago now, pointed out the way our theatre should develop. To-day he is still leading the way. We have to thank him for Fridolin, Tit-Coq, the lawyer Jean-Baptiste Laframboise and Bousille, these dampers on our evolution.

They are true and embarrassing portraits of our inner world: complexes, superstitions, religiosity, grudges, obsessions, Jansenism, distrust, and so on. He paints

jansénisme, méfiance, etc. C'est à coups de spatule qu'il peint et il faut reconnaître que peu d'auteurs ont réussi à révéler le Canadien français à lui-même aussi bien que Gélinas a réussi à le faire.

En 1949, il déclarait: "Je soutiens que, à valeur dramatique non seulement égale mais encore fort inférieure aux grands chefs-d'oeuvre du théâtre étranger, passé ou contemporain, une pièce d'inspiration et d'expression canadienne bouleversera toujours davantage notre public". Il se faisait l'apôtre d'un théâtre national qui "a le droit et le devoir de quitter physiquement et moralement les jupes de sa mère, fut-elle la plus belle, la plus intelligente et la plus cultivée".

Il se faisait également l'apôtre d'un théâtre populaire: "N'est-il pas logique, disait-il, qu'à notre société sans théâtre le goût de la chose dramatique s'impose d'abord par la forme populaire, susceptible d'attirer tous les publics et de réunir dans une même émotion les grands et les petits, les riches et les pauvres, les ignares et les savants?"

"Quand cette immense cathédrale du théâtre sera élevée, précise-t-il, d'autres alors pourront venir, qui bâtiront à l'intérieur de ses murs autant de chapelles où les plus dévôts, se détachant de la foule après le grand office dramatique commun à tous, iront s'agenouiller devant la niche de leur prédilection pour honorer à leur aise la divine poésie, la sainte littérature, la vénérable philosophie ou déposer, tout simplement, leur obole dans le tronc de la bienheureuse vulgarité".

Gélinas manie avec adresse la comédie satirique et, sous des airs tendres, avec des accents de mélodrame, il a toute la cruauté du pamphlétaire. Ce qui l'intéresse ce sont les travers de ses compatriotes; il cherche constamment à déchirer leurs masques.

Marcel Dubé, qui peut réclamer une parenté spirituelle de Gélinas, comme Roger Lemelin, d'ailleurs, et Félix Leclerc — auteur

Jde u něho o spravedlivé, i když často nepohodlné zobrazení našeho vnitřního života a světa: komplexy, pověry, religiozita, zloba, strach, jansenismus, nedůvěra atd. Pracuje jakoby špachtlí a je třeba přiznat, že málokterý z autorů dovedl francouzskému Kanad'anovi předvést obraz jeho samého tak dobře jako Gélinas.

V r. 1949 prohlásil: "Tvrdím, že nejen pakliže dramatická hodnota určité hry bude stejná jako dramatická hodnota mistrovských děl cizích, at'soudobých nebo minulých, ale i když její dramatická hodnota bude nižší, dotkne se tato hra více našeho publika, když půjde o hru inspirací nebo výrazem kanadskou." Stal se apoštolem divadla vpravdě národního, které "má právo a povinnost opustit jak hmotně tak morálně matčiny sukně, at' by tato byla jakkoli krásná, inteligentní a kultivovaná."

Stal se také apoštolem divadla lidového: "Cožpak není logické", říkal, "že v naší společnosti bez divadla smysl pro drama si nejprve razí cestu přes lidovou formu, která je schopna přivést do divadla obecenstvo nejrůznějšího druhu a sjednotit v téže emoci velké i malé, bohaté i chudé, nevzdělance i vzdělance?"

"Až bude postavena tato nesmírná katedrála divadelního umění," upřesňuje, "budou moci nastoupit další, aby postavili uvnitř katedrály řadu kapliček tak, aby ti nejzbožnější se mohli po velkém divadelním obřadu, společném pro všechny, odpoutat od davu a jít pokleknout k postrannímu oltáři, který si vyberou dle svého vkusu, aby tam po libosti uctívali božskou poezii, svatou literaturu, ctihodnou filosofii nebo, zcela jednoduše, aby vhodili svůj obolus do pokladničky blahoslavené prostoty".

Gélinas je obratným mistrem satirické komedie a vyznačuje se, pod něžným povrchem s melodramatickými akcenty, krutostí pamfle-

with harsh strokes; and it must be acknowledged that few writers have shown the French-Canadian so clear a picture of himself as Gélinas has managed to do.

In 1949 he declared: "I maintain that, not only if, in dramatic value, it is equal, but even if it is far inferior to the great masterpieces of the foreign stage, past or present, a play of Canadian inspiration and expression will always strike our audiences more forcefully than they". He became the apostle of a national theatre which "has the right and the duty to leave, both physically and morally, its mother's apron strings, even if she be the most beautiful, the most intelligent and the most cultured of mothers".

He also became the apostle of a popular theatre: "Is it not logical" he said, "that for our theatre-less society the taste for drama should be inculcated first by the popular form, which is likely to attract all types of audience and to unite in a common emotion the great and the small, the rich and the poor, the illiterate and the scholarly?"

"When this vast cathedral of the theatre is built," he went on to explain," others will be able to come who will build within its walls as many chapels, in which the more devout, breaking away from the congregation after the divine dramatic service which all attend, will go and kneel before the shrine of their choice to worship in peace divine poetry, holy literature, venerable philosophy, or simply to place their mite in the collection-box of blissful vulgarity".

Gélinas makes skilful use of satirical comedy and, beneath his gentle manner and tones of melodrama, he has all the cruelty of the pamphleteer. What interests him are the eccentricities of his fellow-countrymen; he is constantly trying to unmask them.

de 'Maluron", du "P'tit Bonheur" et de "Sonnez les Matines" — Marcel Dubé a lui aussi révélé des êtres que nous côtoyons quotidiennement sans jamais les remarquer. Mais, si Leclerc cherche à traduire la comédie humaine dans ce qu'elle a d'insolite:
le paysan voulant devenir acteur;
le curé devenu gardien d'enfants;
et tous ces personnages riches,
provoquants et troublants du "P'tit Bonheur",

Dubé situe son oeuvre dramatique sur un autre plan. "Ecrire sur les convictions religieuses ou politiques du Canadien français d'aujourd'hui c'est courir à un échec, dit-il. Ce sont chez lui des phénomènes devenus trop extérieurs, qu'il pratique beaucoup plus par habitude que conviction et qui ont perdu leur valeur profonde. Pour ma part ce que je cherche avant tout, c'est l'être enseveli au fond de moi-même, l'être sans voix qui demande la parole mais qui a perdu le sens des mots et du verbe".

Dubé est attachant par la tendresse avec laquelle il explore l'âme de sa génération, mettant au jour ses révoltes entretenues, ses inquiétudes tragiques et ses espoirs meurtris. Peu à peu, en dépassant sa propre adolescence, il rejoint, dans ses oeuvres récentes, la conscience universelle de notre milieu. Chacune de ses oeuvres s'installe profondément en nous parce qu'elle exhale le souflle du poète et la vérite cruelle de la vie.

"J'écris, dit-il, pour essayer d'exprimer quelque chose — une âme — une façon d'aimer et de vivre — des sentiments secrets qui ne peuvent se révéler que par les mots que j'ai appris dans mon enfance".

Je sens intensément, devant chaque pièce de Dubé, vivre tout un peuple dont je suis et qui s'exprime dans une langue qui rejoint nos plus pures traditions. Le spectateur canadien-français se reconnaît dans les personnages de Dubé comme celui de Moscou se reconnaissait dans les comédies et les drames de Tchékov, comme celui de Suède et de Norvège se retrouve dans les oeuvres de Strindberg et d'Ibsen.

tisty. Zajímají ho zejména chyby jeho spoluobčanů a snaží se jim stále strhovat masku.

Marcel Dubé, který může být považován za duchovního příbuzného Gelinase, podobně ostatně jako Roger Lemelin a Félix Leclerc – autor her "Maluron", "Malé štěstí" a "Zvoňte ranní hrany" – objevil pro divadlo také bytosti, kolem kterých denně chodíme bez povšimnutí. Jestliže ale se Leclerc snaží ukázat lidskou komedii v tom, co je na ní neobvyklého:
Sedlák, co stát se chce hercem,
Farář, jenž děti hlídá,
Všechny ty bohaté postavy z "Malého štěstí";
Jež budí strach i provokují . . .

pak Marcel Dubé si volí pro své dramatické dílo jinou rovinu. Psát o náboženském nebo politickém přesvědčení soudobého francouzského Kanad'ana znamená, podle něho, jít vstříc nezdaru, neboť považuje tyto věci za již příliš vnějškové, provozované spíše ze zvyku než z přesvědčení a za ztrativší jakoukoli hlubší hodnotu. "Pokud se mne týče", říká "hledám bytost, která je ponořena uvnitř mne samého, bytost němou, která se ale hlásí o slovo, i když ztratila smysl pro slova i řeč".

Dubé je sympatický již pro míru něhy, se kterou studuje ducha své generace, odhaluje její trvající vzpoury, tragické obavy a zklamané naděje. Pozvolna, zároveň s překonáváním jinošství, vyjadřoval ve svých posledních dílech obecný stav vědomí naší společnosti, našeho prostředí. Každá z jeho her zasahuje publikum v hloubi duše, protože z ní vyzařuje síla poezie a krutá pravda života zároveň.

"Píši", prohlašuje, "abych se pokusil něco vyjádřit – určitého ducha – určitý způsob jak milovat a jak žít – tajné city, které nelze vyjádřit jinak než slovy, jimž jsem se naučil ve svém dětství."

Marcel Dubé, who can claim a spiritual relationship with Gélinas, as, incidentally, can Roger Lemelin and Félix Leclerc — author of "Maluron", "P'tit Bonheur" and "Sonnez les Matines" — Marcel Dubé has also brought to light some types that we meet every day without ever noticing them. But, if Leclerc tries to translate the human comedy in terms of what is unusual about it:
the peasant wanting to become an actor;
the priest turned nursemaid;
and all those rich, provocative and disturbing characters of "P'tit Bonheur".

Dubé places his dramatic work on another plane. "To write about the religious or political convictions of the French-Canadian of to-day will lead to failure", he said. "With him these are phenomenons that have become too externalized, which he practices more through habit than conviction, and which have lost their profound value. For my part, what I look for above all is the being buried deep within myself, the speechless being who wants to speak out but has lost the meaning of words".

Dubé arrests one's attention by the tenderness with which he searches the soul of his generation, bringing to light the spirit of revolt that it harbours, its tragic anxieties and its crushed hopes. Little by little, as he leaves his youth behind him, he merges into the universal consciousness of our milieu. Each of his works settles deep within us, for it breathes the breath of the poet and the cruel truth of life.

"I write", he says, "to try to express something — a soul — a way of loving and living — secret feelings which can be expressed only in the words I learnt in my childhood".

With each of Dubé's plays I feel intensely the life-beat of a whole nation of which I am part, and which expresses itself in a language which unites with our

Les Marionnettes de Micheline Legendre

Loutky Micheline Legendre

The puppets of Micheline Legendre

C'est la raison aussi de l'affection indéfectible que notre public voue à Leclerc, à Robert Choquette, à Roger Lemelin, à Yves Thériault, à Germaine Guèvremont et à Claude-Henri Grignon. C'est ce qui fait que le Guy Dufresne de "Cap-aux-Sorciers" vivra dans l'esprit de la nation bien au-delà de l'auteur du "Ciel par-dessus les toits" ou de "Kanawio".

D'autres aussi, comme Ernest Pallascio-Morin, Lomer Mercier-Gouin, Jean Filiatrault, Paul Toupin et Félix-Antoine Savard, ont apporté à notre littérature dramatique une contribution qui n'est pas négligeable sur le plan littéraire. Avec Jacques Ferron est né un théâtre politique et engagé qui trouve de nombreux disciples. "Les Grands Soleils", d'une invention libre et originale, est une satire mordante des moeurs et des complexes canadiens-français. Sa glorification de Chénier, le rebelle de 1837, révèle un auteur politique d'une personnalité extrêmement puissante et captivante.

"Le Gibet" de Jacques Languirand — ce qu'il a écrit de plus personnel et de plus original — est une pièce bien à nous et dont j'éprouve une grande fierté. Quelle belle invention que cette croix plantée au centre d'une cour et qui permet à la fois le dialogue poétique de la confiance, de l'amour et de la douce compréhension à son niveau supérieur pendant qu'au niveau inférieur, les âmes s'avilissent dans les passions déréglées de la chair, du désir et de l'injustice.

"Les Taupes" de François Moreau — un nom à retenir. Moreau écrit un dialogue d'une belle fermeté et d'une précision peu commune. Il y a de la cruauté dans le raffinement et le non-conformisme. "Les Taupes", c'est l'étude de moeurs d'une société qui, sous des dehors de paix, d'ordre et de correction, entretient, par un aveuglement coupable, l'adultère, la fornication et le sacrilège. La pièce semble coller étrangement à un milieu qui nous est sinon familier, du moins qui ne nous est pas

Tváří v tvář každé z her Marcela Dubé intenzivně prožívám život lidu, k němuž patřím a jenž se vyjadřuje jazykem, který čerpá z našich nejčistších tradic. Divák, pokud je francouzský Kanaďan, poznává se v postavách Marcela Dubé tak, jako se moskevský divák poznával kdysi v komediích a dramatech Čechova, či jako se švédský a norský divák věčně bude poznávat v dílech Strindberga a Ibsena.

Toto je též důvod, pro který naše publikum tak věrně miluje autory jako jsou Leclerc, Robert Choquette, Roger Lemelin, Yves Thériault, Germaine Guèvremont a Claude-Henri Grignon. To je též důvod proč Guy Dufresne ze hry "Mys čarodějů" přetrvá v paměti lidu autora her "Nebe nad střechami" či "Kanawia".

Také jiní, jako Ernest Pallascio-Morin, Lomer Mercier-Gouin, Jean Filiatrault, Paul Toupin a Félix-Antoine Savard přispěli, v míře nikoliv zanedbatelné, do pokladnice naší dramatické literatury.

S postavou Jacques Ferrona je spjat zrod politického a angažovaného divadla, které má četné adepty. "Velká slunce", jež vynikají svobodnou a originelní invencí, jsou kousavou satirou na mravy a komplexy francouzských Kanaďanů. Spolu s glorifikací Chéniera, rebela z r. 1837, představuje se nám tu politický autor velmi silné a podmanivé osobnosti.

"Šibenice", nejosobitější a nejoriginálnější z her, jež napsal Jacques Languirand, je pro nás nejtypičtější a jsem na ni hrdý. Jak výborný to nápad, onen kříž vztyčený uprostřed dvora, který zároveň dovoluje poetický dialog důvěry, lásky a něžného porozumění v horní rovině, zatím co ve spodní části duše strádají, zmítány vášněmi těla, touhy a nespravedlností.

Dále jsou to "Krtci", jejichž autorem je François Moreau, jehož jméno je také dobře

purest traditions. The French-Canadian spectator recognizes himself in Dubé's characters, just as the Muscovite recognized himself in the comedies and dramas of Tchekov, and the Swedish and Norwegian spectator finds himself eternally in the works of Strindberg and Ibsen.

That is also the reason for the undying devotion of our audience for Leclerc, Robert Choquette, Roger Lemelin, Yves Thériault, Germaine Guèvremont and Claude-Henri Grignon. That is how it is that Guy Dufresne, author of "Sorcerers' Cape" will live in the spirit of the nation long after the author of "Sky Above the Rooftops", or of "Kanawio".

Others also, like Ernest Pallascio-Morin, Lomer Gouin, Jean Filiatrault, Paul Toupin and Félix-Antoine Savard, have made, on a literary level, a considerable contribution to our dramatic literature. With Jacques Ferron we have the beginnings of politics and involvement which is gaining a considerable following. "The Great Suns", which shows free and original inventiveness, is a biting satire of French-Canadian customs and complexes. His glorification of Chénier, the rebel of 1837, reveals a political writer with a forceful and captivating personality.

Jacques Languirand's "The Gallows" — his most personal and most original work — is a play which is certainly ours, and of which I feel very proud. What a wonderful conception is this cross planted in the middle of a yard which makes possible at the same time the poetic dialogue of confidence, love and sweet understanding at its higher level, while at the lower level the souls debase themselves in the unbridled passions of the flesh, desire and injustice.

"The Moles" by François Moreau — a name to remember. Moreau writes a dialogue of admirable firmness and uncommon precision. There is cruelty in the over-refinement and non-conformity.

Costumes de Robert Prévost

(a) Richard II (Shakespeare)
(b) Le Bourgeois Gentilhomme (Molière)

Costumes d'Alexis Chiriaeff

(c) Caligula de Camus

Kostymy od Roberta Prévosta

(a) pro "Richarda II." /Shakespeare/
(b) pro "Měštăna šlechticem"/Molière/

Kostymy od Alexise Chiriaeffa

(c) pro Camusova "Caligulu "

Costumes by Robert Prévost

(a) Richard II (Shakespeare)
(b) Le Bourgeois Gentilhomme (Molière)

Costumes by Alexis Chiriaeff

(c) Caligula (Camus)

(a) *(b)* *(c)*

étranger. C'est la première manifestation d'un théâtre cruel que Marcel Dubé exploitera davantage dans "Le Retour des Oies blanches".

"Chambre 110" que Jacques Bobet faisait représenter au Festival d'art dramatique de l'ouest du Québec, est un vaudeville sur le conflit nationaliste canadien franco-anglais où l'auteur se moque de façon plaisante d'une situation toujours actuelle malgré les apôtres de l'unité nationale. Il réussit, dans le style de Labiche, à proposer un nouveau genre de comédie dans un ton qui avait été jusqu'ici le domaine à peu près exclusif de la revue satirique et des chansonniers.

"L'Ange Interdit" de Jean Simard est une comédie de moeurs qui me plaît. Elle a la dimension du théâtre par ses excès. Les personnages sont bien en place, le dialogue se parle bien, le ton est mordant et malicieux, mais souvent aussi, aimable. On a reproché à l'auteur d'avoir écrit une pièce inachevée. Je la trouve complète, grâce à l'invention d'un narrateur qui rattache tous les fils de la situation.

Jérôme, amoureux séduisant et cultivé — de quarante ans — fait la cour à Claire, très jeune fille, ardente, sérieuse, nubile et sincère. Malgré ses premières hésitations, puisque Jérôme est marié, Claire se laisse prendre aux discours du Don Juan. C'est alors que le cortège des protestataires va défiler. C'est d'abord le père, petit-gros, solennel et rageur, nourri de préjugés confortables et de lieux communs. Suit l'Abbé Anthime Pruneau, moralisateur pas très convaincant et un peu stupide. Vient ensuite Madame Portelance, la mère de Claire, "une grosse dame débordante de gentillesse et d'incompétence, dont l'existence tout entière s'est passée à arrondir les angles. Elle est infiniment bonne, infiniment aimable, nous confie l'auteur, mais la réalité lui déplaît." Enfin, surgit Jean-Guy, l'ami d'enfance.

L'observation sur l'amour, la morale et la société canadienne-française est très perti-

si zapamatovat. Píše dialog velmi krásně a pevně stavěný a současně obdivuhodně přesný. Zjemnělost a nekonformismus jsou u něho prostoupeny krutostí . . . "Krtci" jsou studií mravů společnosti, která pod rouškou míru, pořádku a korektnosti skrývá, díky zaslepenosti, za niž je zodpovědna, cizoložství, nešest a svatokrádežnictví. Tato hra odpovídá, jak se zdá, obdivuhodně určitému prostředí, jež — i když pro nás není obvyklé — přece jen nám není cizí. Je to první příklad t.zv. krutého divadla, v jehož linii pokračoval Marcel Dubé svou hrou "Návrat bílých hus".

"Pokoj 110", který Jacques Bobet uvedl během Festivalu dramatických umění západního Quebecu, je vaudeville, jehož tematika čerpá z národnostního konfliktu mezi Angličany a Francouzi v Kanadě a autor si tropí ve hře šprýmy ze situace, která stále je ještě aktuelní, navzdory všem snahám apoštolů kanadské národní jednoty. Podařilo se mu vytvořit nový druh komedie ve stylu Labiche a to nesené v tónu, jaký byl doposud skoro výlučně doménou satirické revue a šansoniérů.

"Udivený anděl", jehož autorem je Jean Simard, je mravoličná komedie, která se mi líbí. Autor dosahuje svého vytčeného cíle právě tím, že přehání. Postavy hry jsou dobře načrtnuty, dialog plyne lehce, tón je kousavý a zlomyslný, ale často i milý. Autorovi se vytýkalo, že napsal hru bez ukončení. Mně se zdá ukončená a úplná, díky postavě vypravěče, která spojuje veškeré dějové nitě.

Čtyřicetiletý svůdnický a kultivovaný Jerome je zamilován do Claire, dívky velmi mladé, vážné, upřímné, ve věku na vdávání, a dvoří se jí. Po počátečním váhání, vyvolaném tou okolností, že Jerome je ženatý, dá se Claire nalákat na donjuánské řeči. Načež započne defilé protestujících. Napřed tu je otec, malý

"The Moles" is the study of the customs of a society, which under its outward show of peace, good-order and correctness, guiltily turns a blind eye to adultery, fornication and sacrilege. The play seems to bear a strange resemblance to a milieu which, if unfamiliar, is at least not strange to us. This was the first manifestation of a cruel theatre which Dubé exploited further in "The Return of the White Geese".

"Room 110" which Jacques Bobet had performed at the Festival of Dramatic Art in western Québec, is a vaudeville on the Anglo-French Canadian nationalistic conflict, in which the author pleasantly makes fun of a situation which is ever-present in spite of the apostles of national unity. He succeeded in suggesting, after the style of Labiche, a new kind of comedy of a tone which had until then been more or less the exclusive domain of the satirical review and the "chansonniers".

Jean Simard's "L'Ange Interdit" (The Forbidden Angel) is a comedy of manners, which I like. It has the dimension of theatre by its excesses. The characters are well placed, the dialogue flows naturally, the tone is pungent and malicious, but often it is also good-natured. The writer was accused of having written an incomplete play. I find it complete, thanks to the introduction of a narrator, who links all the strings of the situation.

Jérome, a charming and cultured lover of forty years of age, is courting Claire, a very young girl who is ardent, serious, marriageable and sincere. In spite of her first hesitation, as Jérôme is married, Claire is persuaded by the eloquence of the Don Juan. Then the deluge of protests begins. It is first the father, a hot-tempered, solemn, fat little man brought up on comfortable prejudices and trite sayings. Next comes Abbé Anthime Pruneau, a rather stupid and not very convincing sermonizer. Then there is Madame Portelance, Claire's mother, "a big woman

nente. Simard emploie le ton conventionnel avec tant de bonheur qu'il nous fait immédiatement entrer dans le jeu de la comédie. "L'Ange Interdit" est d'une très vive actualité et elle rejoint le concert de réactions critiques qui depuis quelque temps est le leitmotiv des intellectuels canadiens-français dans le roman, l'essai, la composition dramatique et les projets de réforme sociale.

Il y a deux ans, trois auteurs proclamaient la santé, l'originalité et la force du théâtre québécois sur les scènes montréalaises. Nous avons vécu, en ce début de février, une semaine lourde des angoisses de premières mais vibrante et stimulante des succès et des triomphes qui les ont accompagnées.

Sur la scène de la Comédie-Canadienne de Gratien Gélinas une distribution magnifique interprétait "Les Beaux Dimanches" de Marcel Dubé. Un réquisitoire féroce sur notre société, une démonstration implacable des forces en conflit dans notre évolution sociale, morale et politique. Au centre de la pièce apparaît l'auteur qui, à travers ses personnages, fait le procès de notre bourgeoisie québécoise. C'est une oeuvre excessive comme toute comédie de moeurs l'est, mais c'est une pièce qui nous trouble profondément, qui nous entraîne dans son courant politique, qui nous donne des frissons de malaise. L'auteur indique sans ménagement l'aboutissement inévitable de la vie familiale, sociale et politique du Québec à moins d'une prise de conscience réaliste individuelle et collective du rôle qui nous est dévolu dans la société politique nouvelle que la "révolution tranquille" force à un éclatement qu'aucune force ne peut plus retenir.

Dubé s'impose ici comme auteur plus que dans ses oeuvres de situation car il crée un théâtre politique et populaire qui convient

tlouštík, slavnostní a vzteklý, odkojený pohodlnými předsudky a konvencemi. Po něm následuje abbé Anthime Pruneau, nepříliš přesvědčivý moralista, ostatně trochu hloupý. Pak Madame Portelance, Klářina matka, tlustá dáma překypující roztomilostí i neschopností; celá její existence se omezila na uhlazová — ní sporů. "Je nekonečně dobrá, nekonečně milá", svěřuje nám autor, "ale nemá ráda skutečnosti". Nakonec se objeví Jean-Guy, přítel z dětství.

Tato hra podává velmi věrný obraz lásky, morálky a vůbec francouzsko-kanadské společnosti. Simard nasazuje přirozený, všední tón tak šťastně, že divák ihned vklouzne do děje této komedie. "Udivený anděl" je vysoce aktuální hra a patří do řady protestních hlasů francouzsko-kanadských intelektuálů, které nacházejí již po určitou dobu svůj výraz v románu, v různých dramatických formách i v návrzích sociální reformy.

Před dvěma lety proklamovali tři autoři na montréalských jevištích zdraví, originalitu a sílu quebeckého divadla. Prožívali jsme tehdy, na začátku února, týden plný obav z výsledku premiér, ale zároveň týden plný rozechvění a radosti z úspěchů a triumfů, jichž bylo dosaženo.

Na scéně "Kanadské komedie Gratiena Gélinase" byla uvedena ve skvělém obsazení hra "Krásné neděle" od Marcela Dubé. V této hře jde o krutou obžalobu naší společnosti, o nelítostný důkaz toho, jaké síly stojí ve skutečnosti proti sobě v našem sociálním, morálním a politickém vývoji. Uprostřed hry se objevuje autor, aby v postavách hry soudil naši quebeckou buržoazii. Jde o hru, která se neubránila přehánění, jako ostatně žádná mravoličná hra, ale jde o dílo, které nás hluboce dojímá a jež nás strhává do svého politického víru tak, že nás místy i nepříjemně mrazí. Autor ukazuje nelí-

overflowing with sweetness and incompetence, whose whole life has been spent in polishing her manners. She is infinitely good, infinitely amiable", the author tells us, "but she does not like to face up to reality." Finally, Jean-Guy, the childhood friend, comes along.

The observations on love, morals and French-Canadian society are very pertinent. Simard makes such happy use of the conventional tone, that we are immediately made to enter into the spirit of the comedy. "L'Ange Interdit" is very topical and joins in the chorus of critical reactions which have been for some time the recurrent theme of the French-Canadian intellectuals in the novel, the essay, dramatic compositions and plans for social reform.

Two years ago, three writers gave evidence of the healthiness, originality and strength of the Québec theatre on the stages of Montréal. In that early February we went through a week charged with the anguish of first performances, but vibrant with the triumphant success which they achieved.

On the stage of Gratien Gélinas' Comédie-Canadienne a magnificent cast played Marcel Dubé's "The Fine Sundays" A fierce indictment of our society, a relentless demonstration of the conflicting forces in our social, political evolution. In the centre of the stage appears the author who, through his characters conducts the case against our Québec bourgeois. It is an exaggerated play, as is every comedy of manners, but it is a play that disturbs us deeply, which draws us into its political theme, which gives us twinges of uneasiness. The author shows us, without mincing his words, what will be the inevitable outcome of the family, social and political life of Québec, unless individually and collectively we become aware of the role which we are destined to play in the new political society which the "quiet revolution" is driving to establish,

Décor de Robert Prévost pour l'OPÉRA DE QUAT'SOUS de Brecht

Výprava Roberta Prévosta pro "Žebráckou operu" /Brecht/

Set for the THREE PENNY OPERA (Brecht) by Robert Prévost

aux aspirations du peuple. Le succès que sa pièce a remporté et l'auditoire nombreux qui a envahi la Comédie-Canadienne le prouvent. Un auteur s'empare tout à coup de la scène pour y proclamer ses idées et il établit avec son auditoire une communion intime et vibrante.

"Les Beaux Dimanches" seront un document de notre littérature dramatique, malgré les erreurs de style et les vices de son écriture.

Au Théâtre de l'Orphéum, le Théâtre du Nouveau-Monde, de Jean Gascon et de Jean-Louis Roux, créait quelques jours plus tard "Klondyke" de Jacques Languirand et de Gabriel Charpentier, une fresque captivante d'une qualité théâtrale et musicale jamais encore égalées chez nous. Il s'agit ici d'une comédie épique, dans le genre de Bertolt Brecht. Une suite de tableaux nous racontent l'histoire fascinante de la ruée vers l'or. Musique, projections, chorégraphie sont conjuguées avec le texte pour en faire un spectacle total.

C'est une autre percée vers ce théâtre populaire qui devient la manifestation du 20e siècle et qui rejoint, à travers les âges, la naissance de la tragédie grecque.

Ce spectacle, le Théâtre du Nouveau-Monde l'emportait outre-mer alors qu'il représentait le Canada au Festival du Commonwealth, à Londres.

Enfin, sur la scène de ce charmant petit Théâtre Stella qu'occupe la compagnie du Rideau Vert dirigée par Yvette Brind'Amour, est né un auteur dramatique d'une rare puissance d'émotion et d'une qualité de style remarquable. Il s'agit de Françoise Loranger dont la pièce en deux actes "Une Maison . . . Un Jour" a été saluée par la critique et par le public comme une oeuvre théâtrale d'une bouleversante intensité et d'une langue d'une rare beauté.

tostně na to, kam spěje rodinný, sociální a politický vývoj Quebecu, pokud si neuvědomíme realisticky jako jednotlivci i jako kolektiv svou úlohu v nové politické společnosti, kterou "pokojná revoluce" žene k explozi, které žádná síla již nemůže zabránit.

Marcel Dubé tu jako autor je daleko lepší než ve svých hrách založených na situační zápletce a vytváří politické a lidové divadlo, jaké odpovídá tužbám lidu. Úspěch, který hra měla i početné obecenstvo, které zaplnilo "Kanadskou komedii", jsou toho důkazem. Autor se náhle zmocňuje scény a proklamuje na ní své myšlenky, přičemž navazuje důvěrné a citově rozechvělé spojení s obecenstvem.

"Krásné neděle" zůstanou trvalým dokumentem naší dramatické literatury a to přes své vady v oblasti stylu a nedostatky rukopisu.

Několik dní později, v divadle Orpheum, uvedlo Divadlo Nového Světa/Théâtre du Nouveau Monde/, v jehož čele stojí Jean Gascon a Jean-Louis Roux, hru *Klondyke*, jejímiž autory jsou Jacques Languirand a Gabriel Charpentier; jde o úchvatnou fresku, jejíž divadelní a muzikální kvalita přesahuje vše co do té doby u nás vzniklo. Jde o epickou komedii onoho druhu, jaké vytvářel Bertolt Brecht. V řadě obrazů vypráví autor fascinující historii zlaté horečky. Hudba, projekce i choreografie jsou spjaty s textem tak, že vzniká svého druhu totální podívaná.

Je to další krok kupředu onoho lidového divadla, charakteristického pro dvacáté století, které navazuje přes řadu staletí na zrod řecké tragedie.

Tato hra byla na repertoáru Divadla Nového Světa, když reprezentovalo za oceánem Kanadu na festivalu britského společenství národů v Londýně.

and which no force can any longer hold back.

Here Dubé asserts himself as the author more than in his situation plays, for he is creating a political and popular theatre which is in line with the aspirations of the people. This is proved by the success of his play and the large audience which filled the Comédie-Canadienne. Suddenly an author takes possession of the stage to proclaim his ideas and establishes an intimate and vibrant communion with his audience.

"Les Beaux Dimanches" (The Fine Sundays) will, in spite of its errors in style and imperfections of its writing, become a document of our dramatic literature.

A few days later, at the Orpheum Theatre, the Théâtre du Nouveau-Monde of Jean-Louis Roux performed "Klondyke", a play written by Jacques Languirand and Gabriel Charpentier. It is a charming fresco of a theatrical and musical quality which has never been equalled by our theatre, as yet. Here we have epic comedy in the manner of Bertolt Brecht. A succession of tableaus tells us the story of the gold-rush. Music, lighting-effects and choreography combine with the words to make a spectacular show.

This is another break-through towards a popular theatre which is becoming the manifestation of the twentieth century, and has its links, through the ages, with the birth of Greek tragedy.

This show was taken overseas by the Théâtre du Nouveau-Monde, when they represented Canada at the Commonwealth Festival in London.

Finally, on the stage of the charming little Théâtre Stella, which is occupied by the Compagnie du Rideau Vert, directed by Yvette Brind'Amour, was born a dramatic actor endowed with rare strength of emotion and a remarkable quality of style. This is François Loranger, whose

Il s'agit ici d'une comédie dramatique conventionnelle de situation où des êtres cherchent à s'exprimer librement malgré les contraintes de la famille et de la vie. L'espoir, la vie et la mort y sont traités dans une complexité de situations qui vous associent intimement à chacun des personnages.

Le Théâtre du Rideau Vert présentait cette pièce en mai 1965 au Théâtre de France, à Paris, où il était l'invité de Madeleine Renaud et de Jean-Louis Barrault. C'était la première fois qu'une compagnie canadienne était accueillie sur la scène d'un théâtre officiel de France. C'est également avec cette pièce que le Théâtre du Rideau Vert était acclamé quelques semaines plus tard à Moscou à l'occasion de la première visite officielle en U.R.S.S. de comédiens canadiens.

Quelques mois plus tard, le Festival d'Art Dramatique de l'ouest du Québec révélait un groupe de jeunes auteurs dont la qualité d'écriture ne s'est pas démentie depuis et qui occupent avec autorité la scène montréalaise. Jacques Duchesne manie les conventions théâtrales avec une habileté et une fantaisie remarquables. Denys Saint-Denis, poète dramatique, encore un peu didactique et moralisateur, écrit un dialogue souple, imagé et percutant. Claude Levac, aventurier du théâtre, explore tous les moyens que lui permet la technique contemporaine de la scénographie. Robert Gauthier révèle des préoccupations sociales et politiques qui rejoignent les préoccupations populaires avec une vive perspicacité. Robert Gurik, enfin, atteint, par la rigueur de sa pensée, la richesse de sa langue et de son évocation poétique, par un sens instinctif du rythme et une économie d'écriture, une place de choix parmi nos jeunes dramaturges. Révélation des concours dramatiques il vient

Konečně pak, na scéně onoho milého divadélka Stella, kde vystupuje soubor "Zelená opona"/Rideau Vert/, vedený Yvettou Brind'-Amour, zrodil se divadelní autor neobyčejné emocionální síly a vysoké kvality stylu. Jde o Francois Lorangera, jehož hra o dvou dějstvích "Jeden dům . . . jeden den" byla uvítána kritikou i obecenstvem jako dramatické dílo, jemuž je vlastní rozčilující napětí a které vyniká krásou jazyka. Jde o konvenční komedii, budovanou na situační zápletce, jejíž postavy se snaží o svobodné sebevyjádření, navzdory rodinným a životním omezením. Hra pojednává o naději, životě a smrti v řadě situací, jež maximálně divákovi přibližují postavy hry.

Divadlo "Zelená opona" uvádělo tuto hru v květnu 1965 v Paříži, na scéně Théâtre de France, kam bylo pozváno Madeleine Renaudovou a Jean-Luis Barraultem. Bylo to poprvé, kdy kanadský divadelní soubor vystupoval pohostinsky na scéně některého oficielního francouzského divadla. Byla to tatáž hra, které, o několik týdnů později, tleskali diváci v Moskvě, kde divadlo "Zelená opona" pohostinsky vystupovalo jako první kanadský divadelní soubor vůbec, který kdy v SSSR hostoval.

O několik měsíců později dal Festival dramatického umění západního Quebecu vyniknout skupině mladých autorů, kteří od té doby pokračovali v úspěšně započaté cestě a suverénně ovládají t.č. montreálské scény. Jacques Duchesne ovládá techniku divadelní hry se záviděníhodnou obratností a fantasií. Denys Saint-Denis, dramatický básník, ještě poněkud didaktický a moralizující, píše pružný dialog, s bohatstvím obrazů a velmi přesným dopadem. Claude Levac, "dobrodruh divadla", zkoumá všechny prostředky, které mu nabízí soudobá scenografická technika. Robert Gauthier studuje otázky sociální a politické, které zajímají

two-act play "One day . . . a house", was acknowledged by critics and audience alike to be a theatrical work of overwhelming intensity, written in a language of rare beauty.

It is a conventional situation-comedy in which people try to express themselves freely in spite of the restraints of family and life. Hope, life and death are treated in a complexity of situations which bring you in intimate contact with each of the characters.

The Théâtre du Rideau Vert performed this play in May 1965 at the Théâtre de France in Paris, where they had been invited by Madeleine Renaud and Jean-Louis Barrault. It was the first time that a Canadian company had been received on the stage of an official French theatre. It was also through the performance of this play that the Théâtre du Rideau Vert received such acclaim some weeks later in Moscow, on the occasion of the first official visit of Canadian actors to the U.S.S.R.

A few months later, the Dramatic Art Festival of western Québec brought to light a group of young authors who showed a quality of writing which they have maintained ever since, and who are well entrenched on the Montréal stage. Jacques Duchesne handles the theatrical conventions with rare skill and fantasy. Denys Saint-Denis, a dramatic poet who is still a little didactic and moralizing, writes a flexible, colourful and striking dialogue. Claude Levac, a theatrical adventurer, explores all the possibilities offered by modern stage techniques. Robert Gauthier shows social and political preoccupations, which, with keen perspicacity, he links with those of the people. Lastly, Robert Gurlik is gaining an enviable status amongst our young dramatists, through the forcefulness of his thought, the richness of his language and poetic evocation, by an instinctive sense of rhythm and an

d'obtenir la Médaille d'or Massey qui consacrait le meilleur auteur dramatique du Canada en 1967.

A la suite de Claude Jasmin, plusieurs jeunes auteurs cherchent à renouveler la magie de la représentation. Tous ont une raison profonde d'écrire et la scène leur convient. Comme Gélinas et Dubé, ils sont la conscience politique et sociale du Québec français.

lid a činí tak se značnou dávkou bystrozraku. A konečně Robert Gurik, který zaujímá zvláště čestné místo mezi našimi mladými dramatiky a to jak díky pevnému řádu, který ovládá jeho myšlení, tak díky bohatství jazyka a básnických evokací, tak konečně i díky svému instinktivnímu smyslu pro rytmus a úsporný rukopis. Byl objevem dramaturgických soutěží a právě nedávno mu byla udělena zlatá medaile Massey jako nejlepšímu kanadskému divadelnímu autorovi roku 1967.

Několik mladých autorů, jdoucích ve šlépějích Claude Jasmina, snaží se vzkřísit magii představení. Všichni jsou puzeni niterně k tvorbě a divadelní scéna jim vyhovuje. Stejně jako Gélinas a Dubé jsou politickým a sociálním svědomím francouzského Quebecu.

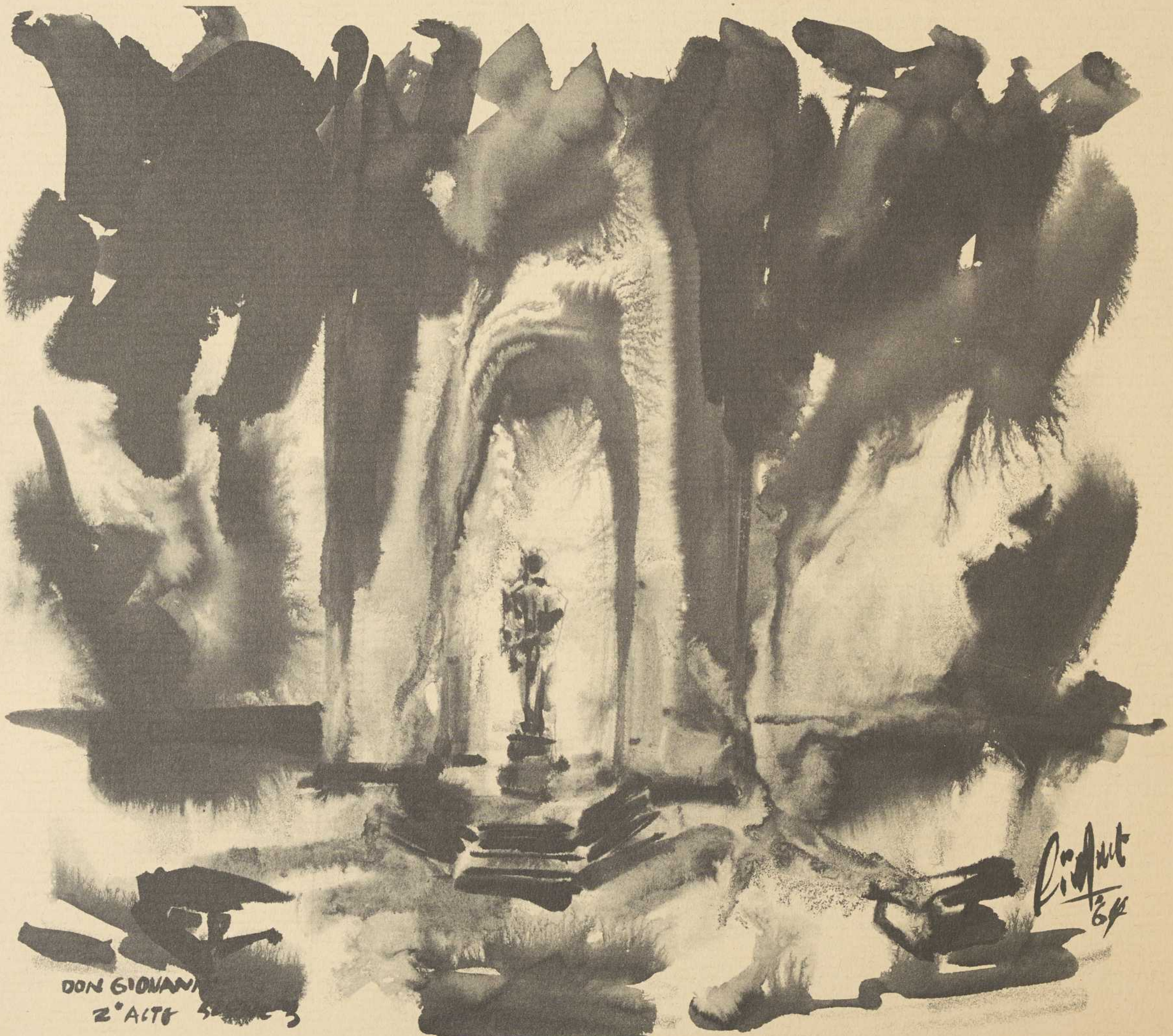
economy in his writing. A revelation in the dramatic contests, he has just won the Massey Gold Medal, which is given to the best Canadian playwright of 1967.

Following the lead of Claude Jasmin, several young writers are trying to revive the magic of performance. All of them have a deep motive for writing, and the stage suits them. Like Gélinas and Dubé, they are the political and social conscience of French Québec.

DON GIOVANNI (Mozart)
Décor de Jean-Claude Rinfret.

DON GIOVANNI /Mozart/
výprava od Jean-Claude Rinfreta.

DON GIOVANNI (Mozart)
Settings by Jean-Claude Rinfret.

UN THÉÂTRE NATIONAL

Le ministère des Affaires culturelles du Québec saluait cet élan nouveau en confirmant ses intentions énoncées lors de son institution en 1961 et consacrait le théâtre et ses auteurs en les reconnaissant comme valeurs culturelles des plus précieuses.

Il annonçait la fondation de la Commission de la pièce canadienne dont le but est d'établir un répertoire officiel mis à la disposition des troupes professionnelles subventionnées. La création des oeuvres inscrites au catalogue mérite à la compagnie qui en assure la production, en sus de la subvention ordinaire, une subvention spéciale de $6,000. dont un quart du montant est la part réservée à l'auteur. La publication et la diffusion des pièces sont également assurées.

Dans les Conservatoires d'art dramatique de Montréal et de Québec, qu'il dirige, le ministère des Affaires culturelles forme depuis 1954 des comédiens qui occupent les premiers rangs des distributions de la radio, de la télévision, du cinéma et des scènes montréalaises. Ces écoles de formation professionnelle, d'abord consacrées uniquement à la préparation de l'acteur, deviennent maintenant des centres de préparation à toutes les techniques du théâtre.

La somme des subventions accordées aux arts du spectacle au Québec dépassera le million en 1967. La métropole, Montréal, compte actuellement huit compagnies régulières: Le Théâtre du Rideau Vert, le Théâtre du Nouveau-Monde, la Comédie-Canadienne, le Théâtre International de Montréal, le Théâtre de l'Egrégore, la Nouvelle Compagnie Théâtrale, le Théâtre de Quat'Sous et les Apprentis-Sorciers. La capitale, Québec, a deux compagnies professionnelles: le Théâtre de l'Estoc et le Théâtre Lyrique de Nouvelle-France. Une compagnie de théâtre ambulant, le Théâtre Populaire du Québec, parcourt le Québec, l'Ontario, le Nouveau-Brunswick et se rend

DIVADLO NÁRODNÍ

Na základě těchto tvůrčích činů, zintenzivnilo ministersvo kultury Quebecu zaměření své politiky, vyhlášené při zřízení v r. 1961 a uznalo, že divadlo a autoři jsou jedny z nejcennějších kulturních hodnot. Ohlásilo vytvoření Komise pro kanadskou divadelní hru. Tato komise sestavuje oficielní repertoár, který mají k disposici profesionální subvencované divadelní soubory.

Uvádění děl, zahrnutých do tohoto katalogu, má pro divadelní společnost tu výhodu, že kromě obvyklé subvence obdrží ještě subvenci zvláštní ve výši 6.000 dolarů, z kteréžto částky připadá čtvrtina na autora. Dále je zajištěno vydávání a rozšiřování divadelních her.

Dramatické konservatoře v Montrealu a v Quebecu, které řídí ministerstvo kultury, vychovávají od r. 1954 herce, kteří patří mezi čelné představitele dramatických rolí v rozhlase, v televizi, ve filmu a na montrealských scénách. Tyto odborné školy, zaměřené původně výlučně na výchovu herců, stávají se středisky, kde jsou vychováváni adepti všech divadelních profesí.

Celkem je rozdělováno ročně v Quebecu na subvencích pro dramatická umění více než 800.000 dolarů. Metropole Montreal má nyní osm stálých scén: Divadlo Zelené opony, Divadlo Nového Světa, Kanadskou komedii, Montrealské mezinárodní divadlo, Divadlo Egrégore, Novou divadelní společnost, Třígrošové divadlo a Čarodějovy učedníky. Hlavní město Quebec má dvě profesionální scény: Divadlo končíře a Zpěvohru Nové Francie. Kočovné divadlo, tak zvané Lidové quebecké divadlo, projíždí Quebecem, Ontariem, Novým Brunšvikem a zajíždí dokonce do některých států Nové Anglie, aby tak přineslo mezinárodní klasiky do všech izolovaných středisek francouzské kultury. Je duchovně spřízněno s konservatoří a je prodloužením jeho uměleckého působení.

Jiné kočovné divadlo, jediné svého druhu na světě, začalo svůj první zájezd podél toku Svatého Vavřince. Jedná se totiž o divadelní lod "Zastávka" /Escale/, což je loď upravená na divadelní sál o 520 ti místech, s divadelním foyer, výstavními síněmi, restaurací a barem. Loď je v provozu po dvanáct měsíců v roce a

A NATIONAL THEATRE

Following these artistic creations, Québec's Minister for Cultural Affairs further confirmed the policies he declared when he was appointed in 1961, by paying hommage to the theatre and its playwrights, and acknowledging them to be most precious cultural investments.

He announced the establishment of the Canadian Play Commission. This Commission establishes an official repertoire, put at the disposal of subsidized professional theatre companies. The creation of plays listed in the catalogue entitles the company which ensures its performance, in addition to the normal subsidy, to a special subsidy of $6,000, a quarter of which goes to the author. The publication and distribution of the plays is also assured.

In the conservatories of dramatic art in Montréal and Québec under its direction, the Ministry of Cultural Affairs has been training actors, who hold prominent positions in the casts of Montréal's radio, television and stage productions. These professional training schools, which were first devoted exclusively to the training of actors, have now become centres of training in all theatrical techniques.

The amount of the subsidies granted to theatrical arts is more than $800,000 annually. The metropolis, Montréal, has at the present time eight regular companies: the Théâtre du Rideau Vert, the Théâtre du Nouveau-Monde, the Comédie-Canadienne, Montréal International Theatre, the Théâtre de l'Egrégore, the Nouvelle Compagnie Théâtrale, the Théâtre de Quat'Sous and the Apprentis-Sorciers. The capital, Québec, has two professional companies: the Théâtre de l'Estoc and the Théâtre Lyrique de Nouvelle-France. A travelling theatre company, the Théâtre Populaire of Québec, goes on tour through Québec, Ontario, New-Brunswick, and goes as far as New-England (U.S.A.) to bring international classics to all the isolated French centres. In spiritual union

jusque dans les états de la Nouvelle-Angleterre (U.S.A.) pour apporter les classiques internationaux dans tous les centres français isolés. Spirituellement rattaché au Conservatoire, il en prolonge l'action artistique.

Un autre théâtre ambulant et unique au monde vient d'entreprendre sa première tournée le long du fleuve Saint-Laurent. Il s'agit du bateau-théâtre l'Escale, un bateau-traversier transformé en une salle de théâtre de 520 fauteuils, avec foyers, salles d'exposition, restaurant et bar. Le théâtre opère douze mois par année et sera amarré l'hiver dans le port de Montréal. L'été prochain il sillonnera également la voie maritime du Saint-Laurent et les Grands Lacs intérieurs.

Enfin, le Théâtre Populaire Molson visite également le Québec, jusque dans ses coins les plus reculés, avec un répertoire de comédies légères.

A Montréal, le Service des Parcs a conçu, il y a plus de dix ans, le Théâtre de la Roulotte qui s'installe tout au long de l'été dans les parcs de la métropole. Animé par Paul Buissonneault, également directeur-fondateur du Théâtre de Quat'Sous, la Roulotte est une fascinante aventure du Théâtre pour Enfants. Montréal possède également un théâtre de marionnettes de haute qualité dirigé par Micheline Legendre.

Le Conseil des Arts du Montréal métropolitain alimente depuis de nombreuses années déjà, par des subventions, plusieurs des sociétés théâtrales déjà nommées.

A cette activité s'ajoute, dès le début de juin, à travers le Québec, la floraison des théâtres d'été. Ce sont La Marjolaine, la Fenière, le Théâtre des Marguerites, le Piggery et la Sablière. Installés dans des granges rénovées et transportées dans des cadres champêtres et sylvestres de grande beauté, les comédiens accueillent un public d'estivants et de touristes qui augmente sans cesse.

přes zimu bude kotvit v montrealském přístavu. Během příštího léta bude jezdit i t.zv. námořní cestou /kanálem/ Svatého Vavřince a bude se plavit i po Velkých jezerech.

Konečně je Quebec navštěvován — a to i pokud se týče těch nejodlehlejších míst — také Lidovým divadlem Molson, na jehož repertoáru jsou lehké komedie.

V Montrealu dal již před desíti lety Úřad městských parků vzniknout divadélku "Maringotka", které hraje během léta v parcích metropole. Toto divadélko je řízeno Paul Buissonneaultem, který je zároveň také ředitelem a zakladatelem Třígrošového divadla; "Maringotka" je fascinujícím dobrodružstvím divadla pro děti. Montreal má rovněž velmi kvalitní loutkové divadlo, v jehož čele stojí Micheline Legendre.

Umělecká rada města podporuje již po řadu let subvencemi shora zmíněná divadla.

Od počátku léta přistupuje k výše nastíněné divadelní činnosti ještě úspěšná práce letních divadel, jež vznikají po celém území Quebecu. Jde o divadla La Marjolaine, la Fenière, Théâtre des Marguerites, le Piggery a la Sablière. Tato divadla jsou umístěna v renovovaných stodolách a herci, přemístění tak do krásného venkovského či lesního prostředí, hrají pro obecenstvo složené z letních hostů a turistů, jejichž počet stále roste.

Tento stručný obraz musí být ještě doplněn zmínkou o divadelnictví ochotnickém, které je velmi dobře členěné a prochází každou sezonu prověrkou četných festivalů a soutěží; dostává se mu podpory ze strany odborného divadelního školství a od specialisované knihovny. Je sdruženo v organisaci ACTA / Association canadienne du Théâtre d'amateurs/.

Pakliže divadelní sály dosud nedostačují, pokud se týče počtu sedadel a pakliže jsou zastaralé — některé z nich pocházejí z počátku století — můžeme se nicméně radovat z četných nových divadel, vybavených tak, že vyhovují všem požadavkům soudobé divadelní techniky. Tato divadla jsou postavena v nejdůležitějších městech Quebecu a vytvářejí tak důležitou síť

with the Conservatory, it helps to broaden its artistic activity.

Another itinerant company, the only one of its kind in the world, has just made its first tour along the banks of the St. Lawrence. It is the theatre-ship, l'Escale, a ferry-boat converted into a theatre seating 520, with foyers, exhibition room, restaurant and bar. The theatre is in operation twelve months in the year, and during the winter it will be moored in Montréal harbour. Next summer it will thread its way along the St. Lawrence sea-way and the Great Lakes.

Lastly, the Molson Popular Theatre will also tour the remotest parts of Québec, with a repertoire of light comedies.

In Montréal a few years ago, the Parks Department conceived the idea of "The Caravan Theatre" which sets itself up all through the summer in the parks of the metropolis. Run by Paul Buissonneault, who is also the founding-director of the Théâtre de Quat'Sous, La Roulotte is a fascinating venture of the Children's Theatre. Montréal also has a puppet theatre of superior quality directed by Micheline Legendre.

The Arts Council of Metropolitan Montreal has for many years been supporting the above-named theatrical companies by subsidies.

Since the beginning of the summer, there has been added to this activity the blossoming, throughout Québec, of the summer theatres. They are La Marjolaine, the Fenière, the Théâtre des Marguerites, the Piggery and the Sablière. Playing in converted barns, which have been moved to wooded rustic settings of great beauty, the actors attract an audience of holiday-makers and tourists which is ever on the increase.

Finally, a well-balanced group of amateurs, who are put to the test each season in festivals and contests, stimulated

Enfin, un théâtre d'amateurs bien structuré, mis à l'épreuve à chaque saison par de nombreux festivals et concours, stimulé par des cliniques professionnelles, alimenté par une bibliothèque spécialisée et trouvant sa permanence dans l'Association canadienne du Théâtre d'amateurs (ACTA) complète ce tableau sommaire.

Si les salles demeurent encore insuffisantes en nombre et vétustes — plusieurs datent du début du siècle — on se réjouit des nombreux théâtres nouveaux, équipés selon les plus récentes découvertes de la technique théâtrale, qui sont construits dans les principales villes du Québec et qui forment ainsi un circuit important de centres culturels. Théâtres de type classique mais pourvus de prosceniums souples et de scènes extensibles ils s'adaptent aisément aux inventions les plus nouvelles de la mise en scène contemporaine.

Voilà donc l'aboutissement de tant d'années de travail constant et généreux.

Depuis longtemps partie intégrante de notre vie, le théâtre est aujourd'hui d'une étonnante vitalité dans notre jeune nation.

D'année en année le goût du public s'affirme. Il réclame davantage l'oeuvre québécoise; il s'y intéresse avec une curiosité de plus en plus aiguisée. Les auteurs sont encouragés par les subventions, par les concours et par les commandes, à analyser l'identité du peuple dans ce nouveau monde, à le révéler à lui-même.

A travers nous le Canada parvient à se découvrir, à accepter d'être différent de l'Europe et des Etats-Unis, à exprimer enfin, dans le concert international, sa foi dans son avenir et la fierté de sa personnalité.

Le théâtre d'un milieu, le théâtre d'une époque, la prise de conscience d'un peuple, nous ont valu les chefs-d'oeuvre de la comédie italienne, du théâtre grec, les grandes oeuvres de Molière, de Shakespeare, de Beaumarchais, de Marivaux, de Tchékov, de Pirandello, d'Ibsen, de Bernard Shaw,

kulturních středisek. Jde o divadla klasického typu, avšak s proscéniem pružně přizpůsobitelným a s roztažitelnou scénou, takže je lze lehce přizpůsobit všem požadavkům kladeným moderní režií.

Toto jsou tedy výsledky vytrvalé a obětavé práce.

Divadlo, které je již dlouho nerozlučnou součástí našeho života, projevuje dnes v našem mladém národě známky udivující vitality.

Rok od roku se vkus diváka utvrzuje. Divák žádá více quebeckých her; projevuje o ně rostoucí zájem. Autorům se dostává podpory subvencemi, pořádáním soutěží i zakázkami, aby jim bylo umožněno provést rozbor samé podstaty národa, žijícího na území tohoto Nového světa a aby mohli objevit tento národ jemu samému.

Naším prostřednictvím spěje Kanada k poznání sebe samé, přijímá skutečnost, že je odlišná od Evropy i od Spojených států, vyjadřuje konečně, v rámci mezinárodní pospolitosti národů, víru ve svou budoucnost a hrdost na svůj osobitý ráz.

Divadlo spjaté s určitým prostředím, určitou dobou, s procesem sebepoznávání národa, dalo nám mistrovská díla italské komedie, řeckého divadla, velká díla autorů jako Molière, Shakespeare, Beaumarchais, Marivaux, Čechov, Pirandello, Ibsen, Bernard Shaw, O'Neill, Tennessee Williams, Arthur Miller a Bertolt Brecht. Tito autoři se nicméně nikdy nesnažili o to přeskočit čas či dobu, v nichž žili. Objevili lid jemu samému. Dosáhli slávy a nesmrtelnosti, přičemž zároveň vyjadřili ve svých dílech pronikavou pravdu o skutečnostech sociálních i o postavení člověka vůbec.

Tato druhá polovina dvacatého století je pro francouzský Quebec nesporně dobou rozkvětu původní dramatické tvorby, je vyústěním tradic udržovaných s láskou po tak dlouhá léta a navzdory tolika překážkám, je manifestací naší vůle být a zůstat na této americké půdě národem svobodným, svébytným, jehož intelektuál-

by professional clinics, and fed by a special library, having its headquarters in the Canadian Amateur Theatrical Association completes this summary.

If the theatre buildings are still insufficient in number, and rather decrepit — some of them date back to the beginning of the century — we are cheered by the many new theatres, equipped in accordance with the latest discoveries in theatrical technique, which are being built in the principal towns of Québec, and which form an important circuit of cultural centres. Theatres of classical design, but provided with adaptable prosceniums and extending stages, they are easily adaptable to the latest inventions in stage production.

That, then, is the outcome of so many years of constant, whole-hearted efforts.

Having for many years been an integral part of our life, the theatre is showing amazing vitality in our young nation.

From year to year the public's taste is getting more pronounced. More and more it is demanding Québec plays; its interest in them, and its curiosity are getting more and more acute. The writers are encouraged by the subsidies, contests and requests for more plays, to analyse the identity of the nation in this new world, and to reveal it to them.

Through us, Canada is finally discovering itself, and accepting the fact that it is different from Europe and the United-States; at least it is expressing in international communication its faith in its future, and pride in its personality.

To us, the theatre of a milieu, the theatre of an era, the reawakening of the soul of a nation have been worth all the masterpieces of Italian comedy, the Greek theatre, the great works of Molière, Shakespeare, Beaumarchais, Marivaux, Tchekov, Pirandello, Ibsen, Bernard Shaw, O'Neill, Tennessee Williams, Arthur Miller and Brecht. Nevertheless, those authors

d'O'Neill, de Tennessee Williams, d'Arthur Miller et de Brecht. Ces auteurs n'ont cependant jamais cherché à dépasser leur temps ou l'époque dans laquelle ils vivaient. Ils ont révélé le peuple à lui-même. Ils ont trouvé la gloire et l'immortalité en même temps qu'ils ont projeté dans leurs oeuvres l'éclatante vérité de leur condition sociale et humaine.

Cette deuxième moitié du XXe siècle est incontestablement pour le Québec français la période d'épanouissement d'une dramaturgie originale, l'aboutissement de traditions entretenues avec amour pendant tant d'années et malgré tant d'obstacles, la proclamation de sa volonté d'être et de demeurer sur cette terre d'Amérique un peuple libre, autonome, et dont la contribution intellectuelle, artistique et spirituelle sera à la grandeur de ses aspirations.

Le Directeur général du Théâtre
Ministère des Affaires culturelles du Québec
Guy Beaulne
Commissaire général du Québec à
la Quadriennale de Prague, 1967.

ní, umělecký a duchovní přínos bude odpovídat velikosti našich snah a tužeb.

Generální ředitel divadel
Ministerstvo kultury Quebecu
Guy Beaulne
Generální komisař Quebecu na pražském
Quadriennale 1967

never tried to go ahead of their time or the epoque in which they lived. They showed the people to themselves. They found glory and immortality at the same time as they projected into their works the glaring truth of their human and social condition.

For French Québec this second half of the twentieth century is unquestionably the period of the blossoming of an original drama, the outcome of traditions lovingly nurtured for so many years, in spite of all the obstacles; the declaration of its will to be and to remain on this American continent a free, autonomous nation, whose intellectual, artistic and spiritual contribution will live up to the greatness of its aspirations.

General Director of Theatre
Department of Cultural Affairs, Québec
Guy Beaulne
Commissioner General of Québec to the
Quadrennial Symposium of Prague, 1967

DÉLÉGATION DU QUÉBEC
À LA PREMIÈRE QUADRIENNALE
DE PRAGUE
DU 22 SEPTEMBRE AU 15 OCTOBRE 1967

Commissaire Général du Québec
Guy Beaulne, directeur général du Théâtre et de l'Enseignement dramatique, Ministère des Affaires culturelles

Participants au symposium
Gratien Gélinas, auteur, comédien et metteur en scène, directeur de la Comédie-Canadienne

Jean-Claude Rinfret, décorateur, professeur, chef des services scénographiques de la Société Radio-Canada à Montréal

Jacques Létourneau, comédien, auteur, professeur et metteur en scène, directeur fondateur du Théâtre-Club

DELEGACE QUEBECU NA PRVNÍM
PRAŽSKÉM QUADRIENNALE KONANÉM
OD 22. ZAŘÍ DO 15. ŘÍJNA 1967

Generální komisař Quebecu
Guy Beaulne, generální ředitel divadel a dramatického školství, ministerstvo kultury.

Účastníci na symposiu
Gratien Gélinas, autor, herec a režisér, ředitel Comédie Canadienne /Kanadské komedie/

Jean-Claude Rinfret, výtvarník, profesor, šéf scenografie společnosti Radio-Canada v Montrealu

Jacques Létourneau, herec, autor, profesor a režisér, ředitel a zakladatel Divadelního klubu.

QUEBEC DELEGATION
TO THE FIRST PRAGUE
QUADRENNIAL SYMPOSIUM
SEPTEMBER 22nd to OCTOBER 15th, 1967

Commissioner General of Quebec
Guy Beaulne, General Director of Theatre and Dramatic Art, Department of Cultural Affairs.

Participators in Symposium
Gratien Gélinas, author, actor and producer, Director of the Comédie-Canadienne.

Jean-Claude Rinfret, stage-designer, teacher, stage-director Radio-Canada, Montreal.

Jacques Létourneau, actor, author, teacher and producer, founding Director of the Theatre Club.

Ministère des Affaires culturelles
Office d'Information et de Publicite du Quebec Φ

BNQ
000 254 785